Kulturutskottets betänkande 1989/90:KrU30

Våldsskildringar i rörliga bilder m.m.

1989/90
KrU30

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 1989/90:70 om våldsskildringar i rörliga bilder m.m. och med anledning av propositionen väckta motioner. Även motioner som väckts under allmänna motionstiderna 1989 och 1990 behandlas i betänkandet. I propositionen föreslås åtgärder mot skador av våldsskildringar i film och videogram. En ny lag om granskning och kontroll av filmer och videogram föreslås. Lagen innehåller inte några föreskrifter om obligatorisk förhandsgranskning av filmer och videogram för privat bruk. Straffet skärps väsentligt för olaga våldsskildring. Möjligheterna att spåra upp otillåtna skildringar och att utkräva straffansvar förbättras. Statens biografbyrå får resurser för inspektion och kontroll på videogrammarknaden i hela landet. Ett råd inrättas med uppgift att följa marknadsutvecklingen och ta initiativ till ett informations- och utbildningsprogram på videogramområdet och ge stöd till lokala initiativ.

Med anledning av ett motionsyrkande om undantag i visst fall från granskningsplikten föreslår utskottet en ändring i 3 § förslaget till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram. I övrigt tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker motionerna.

Till betänkandet har fogats 10 reservationer.

Propositionen

I proposition 1989/90:70 om våldsskildringar i rörliga bilder m.m. har regeringen (utbildningsdepartementet)

dels föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om granskning och kontroll av filmer och videogram,
3. lag om ändring i lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar,
4. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
5. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,

1 *Riksdagen 1989/90. 13 saml. Nr 30*

dels föreslagit riksdagen att godkänna vad i propositionen föreslagits om avveckling av filmgranskningsrådet och barnfilmnämnden (avsnitt 4.8.8),

dels föreslagit riksdagen att till Statens biografbyrå för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på 7 771 000 kr.,

dels föreslagit riksdagen att till Utredningar m.m. för budgetåret 1990/91, utöver vad regeringen har föreslagit i 1990 års budgetproposition s. 99, anvisa ytterligare 1 500 000 kr.,

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad i propositionen anförts om

ett brett åtgärdsprogram (avsnitt 4.1),
inrättande av ett råd mot skadliga våldsskildringar (avsnitt 4.2),
utbildningsinsatser (avsnitt 4.3),
stöd till kvalitetsfilm och kvalitetsvideogram (avsnitt 4.4) och
stöd till frivilliga krafter (avsnitt 4.5).

Lagförslagen, vilka lagts fram efter hörande av lagrådet, har intagits i *bilaga 1* till betänkandet.

Motionerna

Motion som väckts under allmänna motionstiden 1989

1988/89:L716 av Berndt Ekholm m.fl. (s) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ökad upplysning till konsumenter och föräldrar om effekterna av porr- och våldsskildringar.

Motionsyrkandet, som hänvisats till lagutskottet, har överflyttats till konstitutionsutskottet och därifrån till kulturutskottet.

Motioner som väckts under allmänna motionstiden 1990

1989/90:Kr250 av Erling Bager m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag som begränsar det förråande videoutbudet.

1989/90:Kr285 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att alla videogram skall vara förhandsgranskade,

2. att riksdagen beslutar att det skall finnas ansvarig utgivare för alla videogram.

1989/90:Kr5 av Ingrid Sundberg m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram,

2. att riksdagen avslår regeringens förslag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,

3. att riksdagen beslutar att införa en ny åldersgräns på 18 år för vissa filmer m.m. för offentlig visning i enlighet med vad som i motionen anförts,

4. att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag om ett system med ansvarig utgivare för filmer och videogram i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag om frivillig förhandsgranskning och om biografbyråns uppgifter i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen beslutar om sådana ändringar i lag om ändring i lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar som följer av att all förhandsgranskning skall vara frivillig,

7. att riksdagen avslår regeringens förslag om införande av ett råd mot skadliga våldsskildringar och regionala organisationer för bevakning av videomarknaden,

9. att riksdagen beslutar att till Statens biografbyrå för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag av 8 521 000 kr.,

10. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Utredningar m.m. för budgetåret 1990/91, utöver vad regeringen har föreslagit i 1990 års budgetproposition s. 99, anvisa ytterligare 1 500 000 kr. till ett råd mot skadliga våldsskildringar.

1989/90:Kr6 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder mot den illegala spridningen av videogram,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om utvärdering,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lag som innebär att alla videogram som säljs eller hyrs ut förses med uppgift om ansvarig utgivare.

1989/90:Kr7 av Elver Jonsson m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att regeringens förslag till ny lag om våldsskildringar i rörliga bilder m.m. kompletteras med rätten att förhandsgranska videogram och filmer i avsikt att stoppa ett oseriöst utbud och begränsa det förråande och ångestskapande videoutbudet.

1989/90:Kr8 av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ansvarig utgivare och vuxencensuren,

2. att riksdagen antar 3 § lag om granskning och kontroll av filmer och videogram med den ändringen att paragrafen erhåller den lydelse som följer av vad i motionen anförts om undantag från granskningsplikten,

3. att riksdagen antar förslaget till 22—24 §§ lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram med den ändringen att paragraferna erhåller den lydelse som följer av vad i motionen anförts om att kammarrätten vid prövning av mål enligt lagen skall vara sammansatt av lagfarna domare och nämndemän.

1989/90:Kr9 av Ingrid Ronne-Björkqvist och Maria Leissner (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhandsgranskning av våldsvideogram.

1989/90:Kr10 av Maj Britt Theorin m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om distribution av film eller videogram som är föremål för granskning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning av censurens omfattning, utökade krav på censorerna samt höjd åldersgräns,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utbildning även för övriga nyckelgrupper än de i propositionen nämnda,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förslag om allmän förhandsgranskning föreläggs riksdagen två år efter det lagen trätt i kraft om denna lag inte fått den i propositionen avsedda effekten.

1989/90:Kr11 av Birthe Sörestedt m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en lag om allmän förhandsgranskning av samtliga videogram som utbjuds till försäljning och uthyrning.

1989/90:Kr12 av Jan Hyttring m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen antar följande lydelse av 1, 8 och 9 §§ i den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram:

1 §

Framställning i en film eller ett videogram skall vara granskad och godkänd av statens biografbyrå innan den får visas vid allmän sammankomst eller offentlig tillställning.

En film eller ett videogram får inte heller i yrkesmässig verksamhet eller i annat förvärvssyfte spridas genom försäljning eller uthyrning utan att dessförinnan ha granskats och godkänts av statens biografbyrå.

8 §

Då en — — — finnas tillgängligt.

En film eller ett videogram som tillhandahålles genom försäljning eller uthyrning skall vara försedd med uppgift att framställningen i filmen eller videogrammet har granskats och godkänts enligt 1 § andra stycket.

9 §

Avgift — — —

3. — — — 1 550 kr.

4. särskild avgift för varje film eller videogram med 20 kr.

Tidsavgift och särskild avgift tas inte ut om en film eller ett videogram till — — — 150 kr.

2. att riksdagen beslutar att överskottet från den i motionen föreslagna avgiften på videogram för uthyrning och försäljning skall användas till stöd för produktion och distribution av kvalitetsvideogram.

Ärendets beredning

Utskottet har i ärendet inhämtat yttrande från konstitutionsutskottet (1989/90:KU7y). Yttrandet fogas vid betänkandet som *bilaga 6*.

Sedan konstitutionsutskottet yttrat sig, har motion 1989/90:Kr214 av Olof Johansson m.fl (c) efter återkallelse avskrivits samt motion 1989/90:Kr5 yrkande 8 av Ingrid Sundberg m.fl. (m) överflyttats till socialutskottet.

Utskottet

Propositionens innehåll i huvudsak

Propositionen innehåller en rad förslag till och information om åtgärder mot skador av våldsskildringar i filmer och videogram antingen de skall visas offentligt eller är avsedda för privat bruk.

En ny lag om granskning och kontroll av filmer och videogram införs. Den ersätter den nuvarande regleringen i biografförordningen av förhandsgranskning av sådana filmer och videogram som skall visas offentligt. Däremot föreslås inte någon obligatorisk förhandsgranskning av filmer och videogram som är avsedda för privat bruk. För att komma till rätta med skadeverkningarna av våldsskildringar i sådana filmer och videogram redovisas i stället ett åtgärdsprogram med i huvudsak följande innehåll.

För olaga våldsskildring höjs straffmaximum från fängelse sex månader till fängelse två år. Även oaktsam spridning av sådana våldsskildringar i yrkesmässig verksamhet eller eljest i förvärvssyfte straffbeläggs.

I den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram föreskrivs att statens biografbyrå skall få utvidgade uppgifter och befogenheter när det gäller inspektion och kontroll av videogrammarknaden. Lagen innehåller även bestämmelser om ett register över alla videogramdistributörer.

I lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar vidgas skyldigheten att lämna pliktexemplar av videogram till arkivet för ljud och bild. I fråga om videogram som inte har getts in för granskning till statens biografbyrå, skall pliktexemplar lämnas så snart som videogrammet har gjorts tillgängligt för allmänheten. Pliktexemplaren skall åtföljas av kortfattade skriftliga uppgifter om videogrammets innehåll. Sådana uppgifter skall särskilt avse huruvida videogrammet innehåller våldsscener. Över de ingivna pliktexemplar-

en skall föras ett särskilt register med hjälp av automatisk databehandling. Den som är skyldig att ge in pliktexemplar skall föra en förteckning över videogram som omfattas av plikten.

Ett råd mot skadliga våldsskildringar i rörliga bilder inrättas. Det skall ha till uppgift att följa marknadsutvecklingen och ta initiativ till ett informations- och utbildningsprogram på videogramområdet. Rådet skall främja utbildning i mediekunskap inom och utom skolväsendet. Rådet skall också ge stöd åt frivilliga grupper, som har till syfte att följa videomarknaden och göra insatser för att organisera alternativ verksamhet och medieutbildning.

Det statliga stödet för kvalitetsfilm och kvalitetsvideogram byggs ut i syfte att förstärka insatserna mot skadliga våldsskildringar.

Förhandsgranskning av film och videogram för privat bruk

Regeringen har som framgått av det föregående valt att inte föreslå införandet av obligatorisk förhandsgranskning av videogram som sprids direkt till den enskilde konsumenten genom uthyrning eller försäljning. Enligt departementschefen är den effekt en vidgad censur skulle ge inte tillräcklig för att nå syftet att komma till rätta med det problem som våldsskildringarna i rörliga bilder utgör. Han anför vidare att en censur av videogram som tillhandahålls den enskilde konsumenten inom handeln inte kommer att hindra att det också i fortsättningen finns en marknad utanför den etablerade handeln. Denna marknad har enligt departementschefen redan i dag en stor omfattning och kan snarare förväntas växa om samhället koncentrerar sina insatser mot våldsskildringar till censur. Departementschefen menar att effekten av en censur därmed kan bli en mer passiv hållning från samhällets sida till skadliga våldsskildringar i rörliga bilder. Han anser att de samhälleliga insatserna i kampen mot skadliga våldsskildringar måste utgå från de verkliga förhållandena när det gäller tillgängligheten av skadliga videogram, och att detta måste innefatta både den legala handeln, den illegala marknaden och möjligheterna till direktimport etc. Enligt departementschefen har censur av videogram med extremvåld för den enskilde konsumenten en mycket liten effekt på det totala utbudet av våldsskildringar på biograf, video och TV. För att komma till rätta med hela detta utbud av våldsskildringar anser han att det behövs andra insatser än censur av extrema våldsskildringar.

Med hänsyn till den begränsade verkan av censur av videogram avsedda för den enskilde konsumenten blir departementschefens slutsats att en sådan åtgärd inte kan anses motiverad mot bakgrund av grundlagens bestämmelser. De förslag till lagstiftning som läggs fram i propositionen har enligt departementschefen större effekt än censur utan att medföra så långtgående ingrepp i yttrandefriheten. Han pekar därvid särskilt på förslagen om effektivare kontroll och tillsyn över marknaden och om höjning av straffmaximum för brottet olaga våldsskildring från sex månaders fängelse till fängelse i två år.

I motion Kr5 (m) förklarar motionärerna att de med tillfredsställelse hälsar att regeringen inte föreslår förhandsgranskning av videogram för privat bruk.

Enligt motion Kr8 (fp) är den avgörande frågan om det utöver bestämmelserna om videovåldsbrotten i brottsbalken och förhandsgranskning av videogram som skall visas offentligt också skall införas en förhandsgranskning av sådan videofilm som visas i hemmen. Motionärerna anför att det är en liberal princip att publicering av skrifter, bilder m.m. skall kunna ske utan förhandsgranskning och att prövningen av frågan huruvida gränsen för det tillåtna har överskridits skall göras efter publiceringen. För att man skall göra avsteg från denna princip krävs enligt motionärerna mycket starka skäl. Effekten av en inskränkning i yttrandefriheten måste stå i proportion till ingripandet. Motionärerna kommer till slutsatsen att en så ingripande åtgärd som generell förhandsgranskning av alla filmer och videogram inte skulle ha en sådan positiv effekt att de kan förorda den.

I motion Kr6 (vpk) förklarar motionärerna att vänsterpartiet kommunisterna under en följd av år genom motioner har aktualiserat behovet av en förhandsgranskning under yttrandefrihetsrättsligt acceptabla former som sprids till allmänheten för privat bruk. Motionärerna förklarar vidare att de tvingas konstatera att en obligatorisk förhandsgranskning av videogram för försäljning och uthyrning är praktiskt otymplig; en stor kontrollapparat måste byggas upp. Dessutom får enligt motionärerna en förhandsgranskning med den situation som råder på mediaområdet endast en begränsad effekt. Motionärerna anser att det är viktigt att kontinuerligt utvärdera vilka effekter den nya lagstiftningen kommer att få (yrkande 2). Försvinner inte de råa kvinnoförnedrande filmerna från marknaden, återstår enligt motionärerna endast förhandsgranskning.

I motion Kr10 (s) konstateras att kravet på snabba och kraftfulla åtgärder mot våldsskildringar i rörliga bilder har ett brett, folkligt stöd och att det framför allt bland personer med ett särskilt ansvar för barn och ungdomar har rests krav på ingripande i form av en allmän och obligatorisk statlig förhandsgranskning av alla videogram för privat bruk. Motionärerna pekar på att många andra länder har infört allmän förhandsgranskning av videogram. De anför att problemen självfallet inte kan lösas ensamt genom att man inför förhandsgranskning utan att en sådan måste kombineras med en serie positiva åtgärder. De informations- och utbildningsinsatser som föreslås i propositionen finner motionärerna lovvärda och de anser att det är bra att strafflatituden höjs. De menar dock att det är tveksamt om en straffskärpning i sig får större effekt än allmän förhandsgranskning. Motionärerna anser också att det är utmärkt att fler vuxna och organisationer engageras i arbetet med att leta efter sådana filmer som avses med straffbestämmelserna. De anser emellertid att dessa åtgärder är otillräckliga. Detsamma gäller de förslag om registrering av videogram som läggs fram i propositionen. Motionärerna pekar också på att en ordning med allmän obligatorisk förhandsgranskning — sannolikt av några hundra filmer per år — skulle innebära en enhetlig bedömning av alla

videogram i hela landet. Förslaget i propositionen kan däremot enligt motionärerna medföra att filmer bedöms olika i olika delar av landet. Trots de nu angivna invändningarna mot förslaget förklarar de att de är beredda att pröva de föreslagna åtgärderna. Om den föreslagna lagen inte får den avsedda effekten, anser dock motionärerna att ett förslag om allmän förhandsgranskning bör föreläggas riksdagen två år efter det att lagen trätt i kraft (yrkande 4).

Enligt motion Kr250 (fp) är det angeläget att komma till rätta med de problem som ett förråande videoutbud för med sig. Motionärerna anför att det finns både principiella och praktiska svårigheter men att det är angeläget att finna en eller flera framkomstvägar. De förklarar att de är beredda att acceptera förhandsgranskning av film som vänder sig till de yngsta grupperna.

I motion Kr11 (s) anför motionärerna att det förhållandet att den frivilliga förhandsgranskningen i dag är av så stor omfattning med kraft tillbakavisar argumentet att det skulle vara en allvarlig begränsning av yttrandefriheten att införa obligatorisk förhandsgranskning. De anför vidare att de åtgärder som föreslås i propositionen till en del är vällovliga men att de är otillräckliga, och att intresset av att ge skydd mot de skadeverkningar som våldsskildringar kan medföra väger tyngre än de begränsningar i yttrandefriheten som en obligatorisk förhandsgranskning skulle innebära. Motionärerna kräver därför en lag om allmän förhandsgranskning av samtliga videogram som utbjuds till försäljning och uthyrning. Liknande synpunkter och samma krav på lagstiftning förs fram i motion Kr7 (fp). I den motionen pekar motionärerna också på att ett system med förhandsgranskning skulle innebära en enhetlighet i bedömningen till skillnad från en ordning med ingripanden i efterhand. Liknande krav på lagstiftning om förhandsgranskning av videogram förs fram i motionerna Kr285 (mp) yrkande 1 och Kr9 (fp). I motion Kr12 (c) yrkande 1 krävs också förhandsgranskning. Motionärerna anför att riksdagen bör lägga fast en ordning som innebär samma granskningsoch ansvarsregler för hela film- och videogramområdet. Motionärerna föreslår därför i enlighet med detta ändringar i propositionens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram.

I sitt yttrande anför konstitutionsutskottet att samhället även i fortsättningen bör ingripa mot våldsskildringar i rörliga bilder som sprids till allmänheten. Vad frågan enligt konstitutionsutskottet närmast gäller är vilka former samhällets ingripanden bör ha; en form av ingripande kan vara enbart förhandsgranskning, en annan kan vara straffrättsliga ingripanden i efterhand. Åtgärder av båda slagen kan enligt konstitutionsutskottet också förenas. Att införa obligatorisk förhandsgranskning av videogram och filmer som är avsedda för privat bruk skulle därför innebära ett betydande avsteg från de principer som gäller på det yttrandefrihetsrättsliga området. För en sådan censur krävs enligt konstitutionsutskottet således mycket starka skäl. Konstitutionsutskottet anser att det åtgärdsprogram som läggs fram i propositionen — särskilt när det gäller förslagen om straffbestämmelserna och om bättre kontroll och tillsyn — har goda förutsättningar att få större

effekt än obligatorisk förhandsgranskning. I likhet med regeringen finner konstitutionsutskottet därför att det inte bör införas en lagstiftning om obligatorisk förhandsgranskning av videogram som sprids till den enskilde konsumenten genom uthyrning eller försäljning.

Kulturutskottet vill för sin del framhålla att delar av det som är tillgängligt på videomarknaden innehåller utomordentligt motbjudande våldsskildringar. Sedan 1981 har statens åtgärder mot sådana våldsskildringar inriktats på ingripanden i efterhand. Även om forskningsresultaten om påverkan av våldsskildringar inte har givit något entydigt resultat till stöd för ett direkt samband mellan utvecklingen av våldsbrottsligheten och medieutvecklingen, är det enligt kulturutskottets mening uppenbart att staten även i fortsättningen måste ingripa mot våldsskildringar som sprids till allmänheten.

Som framgår av propositionen och konstitutionsutskottets yttrande har det från många håll — såväl inom som utom riksdagen — tidigare framförts krav på förhandsgranskning av videogram som tillhandahålls för den privata marknaden. Även i detta ärende förekommer ett antal motionsyrkanden om obligatorisk förhandsgranskning av filmer och videogram för privat bruk. Som konstitutionsutskottet anför skulle emellertid en sådan förhandsgranskning innebära ett betydande avsteg från de principer som gäller på det yttrandefrihetsrättsliga området. Kulturutskottet delar konstitutionsutskottets uppfattning att det krävs mycket starka skäl för att göra avsteg från dessa principer. Som framgår av konstitutionsutskottets yttrande kräver bestämmelserna om rättighetsbegränsande lagstiftning i regeringsformen att effekterna av en sådan begränsning av yttrandefriheten står i proportion till begränsningen. Avgörande för frågan om förhandsgranskning bör införas på detta område är därför om det är möjligt att vidta andra minst lika effektiva men mindre ingripande åtgärder.

Det åtgärdsprogram som presenteras i propositionen innehåller en rad insatser av olika slag för att komma till rätta med skadorna av våldsskildringar i filmer och videogram. Programmet innehåller åtgärder av restriktionskaraktär såsom skärpta straff för otillåtna våldsskildringar och en ny och bättre tillsynsorganisation. I programmet finns också insatser av mer uppsökande och stödjande slag. Av särskild betydelse är stöd- och informationsinsatserna som riktas till barn och ungdom och deras föräldrar samt på stödet till och uppföljningen av självsaneringsinsatser på marknaden. I likhet med konstitutionsutskottet finner kulturutskottet att åtgärdsprogrammet har goda förutsättningar att få en större effekt än obligatorisk förhandsgranskning. Kulturutskottet avstyrker därför motionerna Kr250, Kr11, Kr7, Kr285 yrkande 1, Kr9 och Kr12 yrkande 1.

Kulturutskottet utgår i likhet med konstitutionsutskottet från att regeringen noga följer utvecklingen på detta område och att regeringen återkommer till riksdagen med nya förslag, om de nu föreslagna åtgärderna skulle visa sig vara otillräckliga. Med detta uttalande får syftet med motionerna Kr6 yrkande 2 och Kr10 yrkande 4 i allt

väsentligt anses tillgodosedda. Något särskilt tillkännagivande till regeringen från riksdagens sida i denna fråga är således inte nödvändigt. Kulturutskottet avstyrker därför motionerna.

Rådet mot skadliga våldsskildringar

I propositionen anför departementschefen att det bör inrättas ett centralt statligt organ — rådet mot skadliga våldsskildringar — som har ansvar för att samordna verksamheten mot skadliga våldsskildringar. Rådet skall enligt departementschefen också ha till uppgift att följa marknaden på videoområdet och ta initiativ till överläggningar med företag i branschen. Andra uppgifter för rådet är enligt departementschefen att informera och utreda samt att ta initiativ till projekt inom forskning, utbildningsväsendet och föreningslivet. Han anför att rådet även bör ge stöd åt lokala aktionsgrupper mot videovåld. Regeringen har nyligen bemyndigat honom att tillkalla en organisationskommitté för åtgärder mot skadliga våldsskildringar. En av kommitténs uppgifter är att förbereda insatser för att inrätta rådet mot skadliga våldsskildringar (dir. 1990:15).

I motion Kr5 (m) yrkande 7 i denna del motsätter sig motionärerna att det inrättas ett råd mot skadliga våldsskildringar.

I motion 1988/89:L716 (s) yrkande 2 efterlyser motionärerna ökad upplysning om effekterna av pornografi- och våldsskildringar. I motion Kr10 (s) yrkande 2 i denna del och yrkande 3 förklarar motionärerna att de anser att det är tveksamt om biografbyråns uppfattning om vad som kan få negativa effekter vid stor filmkonsumtion överensstämmer med allmänhetens uppfattning. De menar också att censorerna skall ha kvalificerad utbildning i beteendevetenskapliga ämnen och erfarenhet av sådan verksamhet. Även andra nyckelgrupper t.ex. befattningshavare inom rättsväsendet behöver enligt motionärerna utbildning i dessa frågor.

Enligt kulturutskottets mening är det angeläget att utvecklingen på videogramområdet följs fortlöpande i samverkan med andra myndigheter, organisationer och frivilliga krafter. Rådet mot skadliga våldsskildringar bör kunna bli ett värdefullt inslag i åtgärdsprogrammet mot våldsskildringar. Kulturutskottet vill särskilt peka på de insatser rådet kan göra inom skolområdet såsom t.ex. att ge eleverna insikter om framställningssättet och syftet med spekulativa våldsskildringar. Kulturutskottet avstyrker därför motion Kr5 yrkande 7 i denna del. De krav på ökad upplysning om effekterna av pornografi- och våldsskildringar som förs fram i motion 1988/89:L716 yrkande 2 kan, som konstitutionsutskottet har anfört, väl tillgodoses inom ramen för rådets arbete. Detsamma gäller de frågor om utredning om censurens omfattning och ökade krav på censorerna samt behovet av utbildning som tas upp i motion Kr10 i angivna delar. Kulturutskottet anser inte att något ytterligare uttalande från riksdagens sida är nödvändigt och avstyrker därför motionerna i här aktuella delar.

Genom bestämmelsen om olaga våldsskildring i 16 kap. 10 b § brottsbalken kriminaliseras spridning dels av alla slags bilder som skildrar sexuellt våld eller tvång, dels av rörliga bilder som innehåller närgångna eller utdragna skildringar av grovt våld mot människor eller djur. Även den som framställer bilder med ett sådant innehåll kan straffas, om bilderna är avsedda att spridas. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader. Från straffansvar är undantagna gärningar som är försvarliga.

I propositionen erinras till en början om en allmän princip som gäller inom strafflagstiftningen och som innebär att beteenden inte bör straffbeläggas, om det inte framstår som sannolikt att handlingen kan medföra skada för det allmänna eller någon enskild. Vidare erinras om att särskild försiktighet är påkallad i frågan om straffrättsliga ingripanden när det gäller begränsningar av yttrandefriheten, och att värnandet om yttrandefriheten leder till att man måste acceptera vissa framställningar som av många människor kan uppfattas som förgripliga. De framställningar som är kriminaliserade genom bestämmelserna om olaga våldsskildring går dock enligt departementschefen klart över den gräns som rimligen måste accepteras med hänsyn till yttrandefriheten. Han konstaterar att den nuvarande straffskalan för med sig att påföljden i regel stannar vid böter och att brottet därigenom har fått ett förhållandevis lågt straffvärde. Han påpekar att maximistraffet är detsamma som vid snatteri eller bedrägligt beteende även i de fall brottet olaga våldsskildring har bedrivits yrkesmässigt och medfört en betydande vinning. Departementschefen anser att brottet olaga våldsskildring bör ha ett betydligt högre maximistraff och föreslår därför att straffmaximum höjs till två år. Han pekar också på att en sådan höjning kan innebära vissa andra fördelar. Preskriptionstiden förlängs från två till fem år. Möjligheterna att ingripa med beslag och förverkande blir bättre. Bestämmelserna om anhållande och häktning blir genom höjningen av straffmaximum tillämpliga i betydligt större utsträckning.

I propositionen föreslås att bestämmelserna om olaga våldsskildring ändras även i ett annat avseende. Departementschefen konstaterar att endast uppsåtliga gärningar är straffbelagda genom de nuvarande bestämmelserna och att detta har fört med sig svårigheter för bekämpningen av de otillåtna våldsskildringarna. Han anför att det har visat sig svårt att styrka uppsåt hos dem som säljer eller hyr ut videogrammen; distributören eller uthyraren har kunnat hävda att han inte känt till videogrammets innehåll. Departementschefen anser att det inte är acceptabelt att den som sprider videogram yrkesmässigt kan undgå straff genom att låta bli att kontrollera vad det är han handlar med och föreslår därför att även oaktsamma handlingar straffbeläggs när det gäller spridning av olaga våldsskildringar. Enligt förslaget skall den straffbara oaktsamheten begränsas till sådana fall då spridningen sker yrkesmässigt eller eljest i förvärvssyfte.

Departementschefen tar slutligen upp frågan om ansvarig utgivare. Han förklarar att han i detta sammanhang inte föreslår något system

med ansvarig utgivare och erinrar om att denna fråga övervägs i arbetet på en yttrandefrihetsgrundlag för andra medier än det tryckta ordet.

I motion Kr5 (m) anför motionärerna att det nuvarande ansvarssystemet innebär att olika domstolar ofta kommer till olika resultat i frågan om huruvida innehållet i ett videogram är straffbart. De föreslår därför att ett ansvarssystem införs efter samma modell som gäller i tryckfrihetsmål (yrkande 4). För att detta skall vara möjligt bör det enligt motionärerna föreskrivas att en ansvarig utgivare utses för varje film och videogram. Den som säljer eller på annat sätt tillhandahåller film eller videogram som saknar ansvarig utgivare skall enligt motionärerna kunna straffas på samma sätt som en ansvarig utgivare. Enligt motionärerna bör regeringen skyndsamt lägga fram förslag om ett sådant system med ansvarig utgivare. Liknande krav förs fram i motionerna Kr285 (mp) yrkande 2, Kr6 (vpk) yrkande 3 och Kr8 (fp) yrkande 1 i denna del.

Ett viktigt inslag i det åtgärdsprogram som läggs fram i propositionen är enligt kulturutskottets mening det förslag till lagändringar som föreslås beträffande brottet olaga våldsskildring. Kulturutskottet anser i likhet med konstitutionsutskottet att straffmaximum bör vara betydligt högre för olaga våldsskildring och biträder därför förslaget att maximistraffet höjs till fängelse två år. Kulturutskottet biträder även förslaget att sådan oaktsam spridning av våldsskildringar skall kriminaliseras som sker yrkesmässigt eller eljest i förvärvssyfte.

De straffrättsliga ingripandena mot våldsskildringarna skulle kunna bli ännu effektivare med ett system med ansvarig utgivare. Som konstitutionsutskottet har anfört övervägs frågan om ansvarig utgivare för andra medier än det tryckta ordet i arbetet på en yttrandefrihetsgrundlag för dessa medier. Kulturutskottet utgår från att frågan får en positiv lösning i det sammanhanget och vill understryka vikten av att den behandlas skyndsamt. Någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena är inte erforderlig. Kulturutskottet avstyrker därför motionerna Kr5 yrkande 4, Kr285 yrkande 2, Kr6 yrkande 3 och Kr8 yrkande 1 i denna del.

Tillsyn över videogrammarknaden

I propositionen anför departementschefen att straffbestämmelserna måste förenas med åtgärder som gör att risken för upptäckt och lagföring blir högst påtaglig och att straffhotet därmed blir en realitet. Han anser att detta bäst kan uppnås med en tillsynsmyndighet som aktivt kan kontrollera det faktiska utbudet på marknaden. Han föreslår att statens biografbyrå får denna uppgift och att bestämmelser om detta ges i den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram. Enligt förslaget skall biografbyrån därvid verka för att överträdelser av bestämmelserna på området beivras. Förslaget innebär också att byrån får uppdra åt därtill lämpade personer att utöva tillsyn på regional nivå för byråns räkning. För sin tillsyn skall biografbyrån enligt förslaget ha rätt att få tillträde till lokaler och andra utrymmen

där filmer och videogram försäljs eller hyrs ut eller visas för konsumenter. Detsamma skall gälla lokaler och andra utrymmen som huvudsakligen används för lagring eller förvaring av filmer och videogram. Enligt förslaget skall biografbyrån vidare ha rätt att av den som i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte sprider filmer eller videogram på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Om det kan antas att en framställning sprids i strid med 16 kap. 10 b § brottsbalken, får biografbyrån enligt förslaget utan ersättning ta hand om ett exemplar för kontroll under högst 24 timmar. Om det finns särskilda skäl, får tiden utsträckas, dock längst till fem dygn. Vidare föreslås att det hos biografbyrån inrättas ett register över alla dem som yrkesmässigt hyr ut eller säljer videogram.

Som ett ytterligare stöd för tillsynen föreslås en utökad skyldighet att lämna pliktexemplar av videogram. För närvarande gäller en sådan skyldighet först vid en upplaga om 50 exemplar och skyldigheten inträder först en månad efter det att spridningen skett. Förslaget innebär att gränsen sätts vid 10 exemplar och att skyldigheten inträder i omedelbart samband med spridningen. Vidare föreslås att pliktexemplar av videogram skall åtföljas av kortfattade skriftliga uppgifter om videogrammets innehåll och att sådana uppgifter särskilt skall avse huruvida videogrammet innehåller våldsscener. Över de ingivna pliktexemplaren skall det enligt förslaget föras ett särskilt register med hjälp av automatisk databehandling. I registret skall antecknas ett nummer för varje videogram och de nämnda uppgifterna om videogrammets innehåll.

Enligt motion Kr6 (vpk) bör kraftfulla åtgärder vidtas mot den illegala spridningen av videogram. Motionärerna anser att regeringen måste lägga fram förslag härom (yrkande 1).

I motion Kr10 (s) anför motionärerna att en film eller ett videogram som är föremål för granskning inte bör få distribueras på marknaden (yrkande 1). Motionärerna hänvisar till den norska ordningen att filmer som granskas inte får distribueras förrän de godkänts. De anser att samma lagstiftning borde vara möjlig i Sverige.

Enligt motion Kr5 (m) yrkande 5 i denna del bör biografbyrån följa utvecklingen på området. Som motionsyrkandet bör förstås motsätter sig emellertid motionärerna att byrån får till uppgift att ägna sig åt att kontrollera och anmäla olagliga videogram. De anser att detta är ett rent polisiärt arbete som skall skötas av polisen och åklagarmyndigheterna. I konsekvens med detta motsätter sig motionärerna också förslaget om en lokal organisation för tillsyn av videomarknaden (yrkande 7 i denna del).

Kulturutskottet finner i likhet med konstitutionsutskottet att en effektiv tillsyn av lagstiftningens efterlevnad är en av de viktigaste åtgärderna mot våldsskildringarna i rörliga bilder. Det förslag om förbättrad tillsyn som läggs fram i propositionen är därför en betydelsefull del av åtgärdsprogrammet mot våldsskildringar. För att tillsynen skall kunna utövas på ett effektivt sätt finner kulturutskottet att det är nödvändigt att biografbyråns uppgifter och befogenheter utformas på

det sätt som föreslås i propositionen. Kulturutskottet tillstyrker således propositionen i här aktuell del och avstyrker motion Kr5 yrkande 5 och yrkande 7, båda yrkandena i aktuell del.

Den illegala spridningen av videogram, som tas upp i motion Kr6 yrkande 1, har av konstitutionsutskottet uppfattats som ett problem av främst upphovsrättslig natur. I den mån spridningen innebär problem beträffande våldsskildringar, bör det enligt konstitutionsutskottet vara en uppgift för biografbyrån att följa utvecklingen och föreslå åtgärder. Kulturutskottet delar denna bedömning och finner att motionen inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Motionsyrkandet avstyrks.

Förslaget i motion Kr10 yrkande 1 att en film eller ett videogram som är föremål för granskning inte bör få distribueras på marknaden skulle enligt konstitutionsutskottet innebära en ordning som något liknar den som gäller enligt bestämmelserna om särskilda tvångsmedel i tryckfrihetsförordningen. Konstitutionsutskottet anser att frågor om huruvida bestämmelser av detta slag skall införas även för filmer och videogram lämpligen bör avgöras i samband med arbetet på en yttrandefrihetsgrundlag för andra medier än det tryckta ordet. Konstitutionsutskottet anser att motionsyrkandet inte bör föranleda något ytterligare uttalande. Kulturutskottet har ingen annan mening i denna fråga och avstyrker därför motionsyrkandet.

Censur av offentligt visad film

Filmcensur har funnits i vårt land sedan 1911. I propositionen anför departementschefen att filmcensurens vara eller icke vara länge har debatterats och att det idag torde råda enighet om att det inte går att avskaffa den. Vidare anför han att mediemarknaden är expansiv och att det samtidigt finns en tendens att spekulera i våld på ett sätt som inte kan tolereras. I propositionen föreslås därför att ett villkor för att en film eller ett videogram skall få visas vid en offentlig tillställning eller en allmän sammankomst liksom hittills skall vara att innehållet har godkänts för visning av statens biografbyrå. När det gäller granskningspliktens omfattning finns det enligt departementschefen inte någon anledning att göra några förändringar. Enligt förslaget undantas från granskningsplikten liksom för närvarande filmer och videogram som sänds i radiosändning eller via kabel eller som utgör reklam eller som visas vid vissa varumässor, utställningar eller sportevenemang. Departementschefen anser däremot att det är rimligt att något lätta på föreskrifterna när det gäller ett enstaka evenemang, t.ex. filmfestivaler som riktar sig till en vuxen publik. Han föreslår därför att biografbyrån skall kunna medge undantag från granskningsplikten, om avsikten är att en film eller ett videogram endast skall visas vid en bestämd filmfestival eller ett liknande evenemang och att det sker endast för personer som fyllt 15 år.

Enligt nuvarande ordning får biografbyrån för offentlig visning för personer över 15 år inte godkänna film eller videogram vars förevisande på grund av det sätt varpå händelserna skildras och det samman-

hang vari de förekommer kan verka förråande eller skadligt upphetsande eller förleda till brott. Dessutom kan biografbyrån vägra att godkänna en film, om byrån finner att visning av den uppenbarligen skulle strida mot allmän lag. Av dessa fyra censurgrunder har enligt departementschefen under senare år censurgrunden förråande praktiskt taget varit den enda som har använts. Den har använts mot våldsskildringar och barnpornografi. Departementschefen föreslår att endast denna censurgrund skall behållas.

I motion Kr5 (m) hälsar motionärerna — som tidigare angetts — med tillfredsställelse att regeringen inte föreslår förhandsgranskning av videogram som är avsedda för privat bruk. De menar emellertid att det är helt inkonsekvent att ha kvar censur av film och videogram som skall visas offentligt för vuxna. Enligt motionärerna är detta helt främmande för den svenska synen på yttrandefriheten på andra områden, t.ex det tryckta ordet, teatern och konsten. De anser att all censur av filmer och videogram bör avskaffas och att det förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram som läggs fram i propositionen bör avslås (yrkandena 1 och 2). Enligt motionärernas uppfattning bör dock en frivillig förhandsgranskning kunna vara värdefull, och de anser därför att regeringen bör lägga fram ett särskilt förslag om detta (yrkande 5 i denna del). Motionärerna lägger också fram ett följdyrkande (yrkande 6).

Enligt kulturutskottets mening kan en lagstiftning om granskning och kontroll av filmer och videogram inte avvaras. Till följd härav avstyrker kulturutskottet motion Kr5 yrkandena 1 och 2, vari yrkas avslag på regeringens förslag om en sådan lagstiftning.

Detta ställningstagande innebär att det inte behövs något särskilt förslag i fråga om frivillig förhandsgranskning. Kulturutskottet avstyrker därför även samma motion yrkande 5 i denna del och yrkande 6.

Kulturutskottet anser att det är ytterst angeläget att barn skyddas mot psykiska skador av olämpliga filmer. Kulturutskottet delar därför konstitutionsutskottets mening att det framstår som helt klart att det bör förekomma förhandsgranskning av filmer och videogram som skall visas offentligt för barn. Kulturutskottet tillstyrker således propositionens förslag i den delen.

I sitt yttrande har konstitutionsutskottet anfört att de yttrandefrihetsrättsliga aspekterna gör sig gällande med betydande styrka när det gäller förhandsgranskning av filmer som är avsedda för vuxna men att det dock knappast kan hävdas att en lagstiftning som går ut på att förhindra offentlig visning av mycket extrema våldsskildringar av spekulativ karaktär eller av barnpornografi utgör en fara för yttrandefriheten. Konstitutionsutskottet pekar på att det förekommer tendenser till spekulation i våld på mediemarknaden och finner att det måste anges gränser för vad som kan tolereras när det gäller offentligt visade skildringar med sådant innehåll.

Kulturutskottet ansluter sig till vad konstitutionsutskottet har anfört och tillstyrker därför propositionens förslag i fråga om förhandsgranskning av offentligt visad film för vuxna.

Enligt motion Kr8 (fp) yrkande 1 i denna del bör vuxencensuren avskaffas, sedan ett system med ansvarig utgivare för filmer och videogram och ytterligare en åldersgräns på 18 år har införts. Kulturutskottet har i det föregående uttalat att utskottet utgår från att frågan om ansvarig utgivare får en positiv lösning i det nu pågående beredningsarbetet rörande en yttrandefrihetsgrundlag för andra medier än det tryckta ordet. Som framgår av det följande anser kulturutskottet att frågan om införande av en åldersgräns på 18 år bör övervägas ytterligare. När beredningen av båda dessa frågor är avslutad är det naturligt att på nytt överväga om den obligatoriska förhandsgranskningen av filmer som skall visas offentligt för vuxna skall vara kvar. Mot denna bakgrund är något särskilt uttalande från riksdagens sida i denna fråga enligt kulturutskottets mening inte nödvändigt. Kulturutskottet avstyrker därför motionsyrkandet i denna del.

När det gäller den närmare utformningen av förslaget övergår kulturutskottet till två frågor som rör bestämmelserna om undantag från granskningsplikten i 2 och 3 §§ i den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram.

Av 1 § i lagförslaget framgår att granskningsplikten gäller framställningar i filmer eller videogram som skall visas vid allmän sammankomst eller offentlig tillställning. Begreppen allmän sammankomst och offentlig tillställning skall enligt propositionen ha samma innebörd som i lagen (1956:618) om allmänna sammankomster resp. allmänna ordningsstadgan (1956:617). I propositionen lämnas en kortfattad redogörelse av innebörden av dessa begrepp enligt de båda författningarna (prop. s. 64). Som en komplettering av redogörelsen vill utskottet i detta sammanhang erinra om att en sammankomst enligt 1 § andra stycket lagen om allmänna sammankomster är allmän, om den anordnas för allmänheten eller om allmänheten äger tillträde till den eller om den med hänsyn till de villkor under vilka tillträde lämnas är att jämställa med en sådan sammankomst.

Enligt 2 § i lagförslaget undantas från granskningsplikt filmer och videogram som sänds i radiosändning och vissa närmare angivna trådsändningar. Granskningsplikten gäller inte heller filmer och videogram som utgör reklam för vara eller tjänst eller som visas vid varumässa, utställning eller sportevenemang, om inte själva visningen utgör en allmän sammankomst. De undantag från kraven på förhandsgranskning som anges i 2 § i lagförslaget motsvarar de som för närvarande finns i 1 § andra stycket och 9 § andra stycket biografförordningen. Av propositionen framgår att någon förändring i fråga om granskningspliktens omfattning inte är avsedd med undantag av vad som följer av bestämmelsen i 3 § om enstaka evenemang i lagförslaget. Den bestämmelsen innehåller en viss begränsning av granskningsplikten. Det i 9 § första stycket biografförordningen upptagna undantaget för film som visas i samband med undervisningen i läroanstalt har emellertid inte tagits med i den föreslagna lagen. I en skrivelse från Sveriges smalfilm och videodistributörers förening uttrycks en viss oro för att de nya reglerna skulle innebära en förändring i förhållande till nuvarande ordning. Som anförs i propositionen är undervisning i

läroanstalt vanligen inte allmän sammankomst eller offentlig tillställning. Eftersom filmgranskningen bara gäller visningar vid sådana sammankomster och tillställningar finner utskottet i likhet med vad som anförs i propositionen att det särskilda undantaget för undervisning i läroanstalter inte behöver vara kvar i den nya regleringen.

Enligt 3 § i den föreslagna lagen får biografbyrån för en viss filmfestival eller ett liknande evenemang medge undantag från kravet på förhandsgranskning. Frågan om biografbyråns rätt att medge sådana undantag tas upp i motion Kr8 (fp). Enligt motionärerna bör det ytterligare preciseras i vilka sammanhang — utöver visning vid filmfestivaler — som sådana undantag kan medges. Motionärerna föreslår att bestämmelsen om undantag ges en sådan utformning att biografbyrån får medge befrielse från granskning av filmer och videogram inom ramen för verksamhet inom kyrkor, samfund och ideella organisationer dit allmänheten äger tillträde.

I propositionen framhålls att såväl regelbundet återkommande festivaler som ett enstaka mindre evenemang med specialinriktning bör kunna medges undantag från kravet på förhandsgranskning. Det understryks att det är viktigt att evenemanget har en någorlunda fast organisation. Vidare anförs att det i lagförslaget inte ställs upp några närmare villkor för undantag utan att det i stället ankommer på biografbyrån att efter en allsidig prövning i varje enskilt fall avgöra om undantag kan medges (prop. s. 65).

Kulturutskottet biträder regeringens förslag att biografbyrån skall ha rätt att medge undantag från granskningsplikten för en viss filmfestival eller ett liknande evenemang. Kulturutskottet anser emellertid att befrielse från granskningsplikten bör kunna lämnas även för andra evenemang än sådana som uteslutande är inriktade på filmkonst. Visserligen ger enligt konstitutionsutskottet den föreslagna bestämmelsens utformning biografbyrån rätt att medge undantag för en allmän sammankomst som äger rum i verksamhet som bedrivs inom kyrkor, samfund och ideella organisationer. Kulturutskottet finner dock att denna innebörd bör komma till ett klarare uttryck i bestämmelsen. Kulturutskottet förordar därför att första meningen i paragrafen får följande lydelse: "Biografbyrån får för en viss filmfestival eller ett visst annat konstnärligt eller ideellt evenemang medge att framställningar i filmer eller videogram visas för personer över femton år, även om framställningarna inte har granskats och godkänts för visning." Därigenom är syftet med motion Kr8 yrkande 2 tillgodosett.

Åldersgränser för barn

Enligt propositionen skall de nuvarande åldersgränserna — sju, elva och femton år — behållas i fråga om vilka filmer och videogram som får visas offentligt för barn. Regleringen mjukas dock upp så att ett barn som är i sällskap med en vuxen får se filmer och videogram som har godkänts för barn i den närmast högre åldersgruppen. Detta skall dock inte gälla om filmen eller videogrammet får visas endast för personer som har fyllt 15 år. Även om det inte föreslås några nya

åldersgränser förklarar departementschefen att det kan finnas skäl att ta upp och närmare överväga om det inte borde införas en ny gräns också vid 18 år. Enligt departementschefen bör den frågan i första hand kunna lämnas till det råd mot skadliga våldsskildringar i rörliga bilder som beskrivs i propositionen.

I motion Kr5 (m) yrkande 3 krävs en ny åldersgräns på 18 år. Även i motion Kr10 (s) yrkande 2 i denna del tas frågan om ytterligare en åldersgräns upp. I den motionen anför motionärerna att tiden är mogen för en höjd åldersgräns och att åren mellan 15 och 18 är viktiga år för danandet av personligheten. Att i detta avseende betraktas som vuxen anser motionärerna vara en sådan liten fördel att den inte uppväger nackdelarna med att kunna utsättas för film som är avsedd för vuxna. De menar att en höjd åldersgräns inte innebär att behovet av fortsatt vuxencensur minskar. Frågan om en höjd åldersgräns bör enligt motionärerna utredas ytterligare. De förklarar att uppgiften eventuellt kan läggas på det föreslagna rådet mot skadliga våldsskildringar i rörliga bilder.

I en skrivelse till kulturutskottet har statens biografbyrå och statens filmgranskningsråd lämnat vissa synpunkter på frågan om ytterligare en åldersgräns. I skrivelsen anförs att den högsta åldersgränsen 15 år länge har varit ett problem och att med begrepp som "barnförbjuden" eller "tillåten för vuxna" följer antingen att ungdomar mellan 15 och 18 år skall betraktas som lika vuxna som myndiga personer eller att filmer som anses som alltför förråande för denna grupp ungdomar förbjuds även för vuxna. Vidare anförs att det upptrappade våld som allt fler filmer innehåller gör dem svåra att tillåta för femtonåringar. Med en högsta åldersgräns på 18 år som komplettering skulle enligt skrivelsen yttrandefriheten öka för de människor som annars anses som vuxna i Sverige samtidigt som ännu en ungdomsgrupp skulle skyddas från det grövsta våldet. I skrivelsen erinras också om att de högsta åldersgränserna i andra europeiska länder regelmässigt är högre än 15 år.

Kulturutskottet har ingen erinran mot förslaget i propositionen att något mjuka upp regleringen när det gäller åldersgränserna för de yngre barnen.

När det gäller införandet av en ny åldersgräns på 18 år anser kulturutskottet i likhet med konstitutionsutskottet att frågan kräver ytterligare överväganden och därför inte kan avgöras i detta sammanhang. Som anförs i propositionen och i konstitutionsutskottets yttrande bör frågan lämnas till rådet mot skadliga våldsskildringar. Något uttalande härom från riksdagens sida är inte nödvändigt. Kulturutskottet avstyrker därför motion Kr5 yrkande 3 och Kr10 yrkande 2 i denna del.

Granskningsavgifter

Enligt propositionen skall biografbyråns granskning avse endast en films eller ett videograms innehåll som sådant. För varje visningskopia av en godkänd film eller videogram skall byrån enligt förslaget utfärda ett tillståndskort som skall åtfölja visningskopian vid offentlig visning. Kortet skall återge byråns beslut om godkännande eller censur av vissa delar. Eftersom granskningen inte längre skall avse varje kopia föreslås ändringar i avgiftssystemet för granskningen. I propositionen föreslås att avgiftssystemet skall bestå av tre olika komponenter, nämligen en grundavgift, en tidsavgift och en avgift för varje tillståndskort utöver det första. Grundavgiften skall uppgå till 200 kr. Tidsavgiften skall uppgå till 45 kr. per spelminut vid normal visningshastighet. Avgiften får dock aldrig bli lägre än 200 kr. För varje tillståndskort utom det första — som i enlighet med det sagda är avgiftsfritt — skall avgiften vara 1 550 kr. Från detta avgiftssystem föreslås vissa undantag. Tidsavgift skall inte tas ut, om en film eller ett videogram till väsentlig del är en dokumentär framställning. Om en film eller ett videogram har en speltid under fem minuter vid normal visningshastighet skall avgiften för varje tillståndskopia utöver den första vara 150 kr.

Det föreslagna avgiftssystemet bygger på principen att avgifterna skall motsvara biografbyråns kostnader för granskningen. Det är oundvikligt att det i ett sådant system kan uppstå vissa tröskeleffekter. Kulturutskottet finner att det har utformats på ett godtagbart sätt och tillstyrker därför propositionen i denna del.

Kulturutskottet har i det föregående avstyrkt förslag i motion Kr12 (c) om obligatorisk förhandsgranskning av videogram och filmer för uthyrning och försäljning. I samma motion föreslås att överskottet från den grundavgift och tidsavgift som skall tas ut för denna granskning skall användas till stöd för produktion och distribution av kvalitetsvideogram (yrkande 2). Kulturutskottets ställningstagande till sådan förhandsgranskning innebär att kulturutskottet också avstyrker yrkande 2.

Filmgranskningsrådet och barnfilmnämnden

Kulturutskottet tillstyrker regeringens förslag om avveckling av filmgranskningsrådet och barnfilmnämnden.

Överklagande

I propositionen föreslås att biografbyråns beslut i frågor om filmcensur i fortsättningen skall överprövas av kammarrätten i stället för av regeringen. Departementschefen pekar på att Sverige genom den föreslagna ordningen kommer att säkert uppfylla alla de krav i fråga om överprövning av förvaltningsbeslut som grundas på Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna. Enligt 12 § första stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar är kammarrätt domför med tre lagfarna ledamöter. När det är särskilt föreskrivet att nämndemän skall ingå i rätten, är enligt paragrafens andra stycke kammarrätt domför med tre lagfarna ledamöter och två nämndemän. Som huvud-

regel gäller alltså att kammarrätten är sammansatt av juristdomare. I propositionen anför departementschefen att en sammansättning med lagfarna domare och nämndemän i och för sig skulle vara den mest naturliga i den nu aktuella typen av mål. Han menar emellertid att domstolen mer eller mindre regelmässigt skulle bli tvungen att inhämta utlåtanden från sakkunniga och att en ordning med sakkunnigbevisning alltid innebär en viss omgång. En processekonomiskt mer fördelaktig ordning skulle man enligt departementschefen kunna uppnå, om man lät två personer med särskilda kunskaper i beteendevetenskapliga ämnen eller om film ingå i rätten som särskilda ledamöter. Han pekar på att det finns förebilder för en sådan ordning såväl vid de allmänna domstolarna som vid kammarrätterna och att erfarenheterna i allt väsentligt torde vara positiva. Frågan om en mer allmän möjlighet för domstolarna att använda experter som ledamöter av rätten behandlas i proposition 1989/90:71 om några processrättsliga frågor. Regeringen kommer där fram till slutsatsen att någon sådan möjlighet inte bör införas. Enligt den propositionen är det principiellt främmande för vår domstolstradition med en ordning som innebär att rätten från fall till fall utser expertledamöter bland personer som i regel saknar erfarenhet av dömande verksamhet. I propositionen i det nu aktuella ärendet menar emellertid departementschefen att de nackdelar som är förknippade med den typen av expertmedverkan inte alls gör sig gällande med samma styrka med den ordning som det skulle bli fråga om när det gäller censurfrågorna. Han menar att det i stället finns goda garantier för att en ordning med i förväg utsedda expertledamöter skulle fungera tillfredsställande. Departementschefen pekar också på att en kommitté har tillkallats med uppgift att se över domstolarnas uppgifter, arbetssätt och organisation och att det i det sammanhanget kan bli aktuellt att ompröva ställningstagandet i ljuset av vunna erfarenheter. I enlighet med dessa överväganden föreslås att kammarrätten vid prövning av mål som gäller granskning av film och videogram skall bestå av tre lagfarna ledamöter samt två särskilda ledamöter. Av de särskilda ledamöterna skall en ha särskilda kunskaper om film och en i beteendevetenskap. Enligt förslaget skall regeringen för högst fem år i sänder förordna minst sex, högst tio personer att inträda som särskilda ledamöter i kammarrätten i sådana mål.

I motion Kr8 (fp) yrkande 3 anför motionärerna att systemet med särskilda ledamöter i domstolarna i stort sett är främmande för den svenska domstolstraditionen och pekar på uttalandena i den nämnda propositionen 1989/90:71 om några processrättsliga frågor. De processekonomiska skäl som regeringen åberopar anser motionärerna inte är av sådan tyngd att en särreglering bör införas. De föreslår därför att kammarrätten vid prövning av de nu aktuella målen skall vara sammansatt av lagfarna domare och nämndemän.

Konstitutionsutskottet konstaterar att förslaget innebär att expertledamöterna kommer att utses i förväg i likhet med vad som brukar gälla i fråga om expertmedverkan i domstolarna. En sådan ordning innebär inte samma nackdelar som när expertledamöter utses från fall till fall. Som anförs i propositionen avser censurfrågorna ett väl

avgränsat område där domstolarna inte har någon tidigare erfarenhet. Konstitutionsutskottet ansluter sig därför till bedömningen i propositionen att det föreligger speciella förhållanden som motiverar att expertledamöter ingår i rättens sammansättning. Kulturutskottet har ingen annan mening än konstitutionsutskottet. Kulturutskottet utgår från att regeringen vid utseendet av ledamoten med särskilda kunskaper i beteendevetenskap beaktar angelägenheten av att denne har insikter i barnpsykologi. Kulturutskottet tillstyrker propositionen i denna del. Till följd härav avstyrker kulturutskottet motionsyrkandet.

Budgetfrågor

Regeringens förslag till medelsanvisning under anslaget *Statens biografbyrå* framgår av nedanstående sammanställning.

	1989/90	Beräknad ändring 1990/91
		Föredraganden
1 Förvaltningskostnader	3 384 000	+1 762 000
(därav lönekostnader)	(2 828 000)	+ (325 000)
2 Lokalkostnader	752 000	+ 659 000
3 Anskaffning av utrustning	1 000	of.
4 Fraktstöd för film	1 213 000	of.
	5 350 000	+2 421 000

Riksdagen har på åttonde huvudtiteln till Utredningar m.m. för budgetåret 1990/91 anvisat ett av regeringen föreslaget reservationsanslag på 23 170 000 kr. (prop. 1989/90:100 bil. 10, bet. UbU10, rskr. 170). Regeringen föreslår i den nu aktuella propositionen att medel för rådet mot skadliga våldsskildringar skall anvisas under detta anslag. Rådets löne- och administrationskostnader beräknas till högst 750 000 kr. Vidare beräknas ett engångsbelopp om likaledes 750 000 kr. för att täcka kostnader för information och andra insatser mot skadliga våldsskildringar. Regeringens förslag innebär att anslaget bör förstärkas med sammanlagt 1 500 000 kr.

Motionärerna bakom motion Kr5 (m) har, som angetts i det föregående, motsatt sig att det inrättas ett råd mot skadliga våldsskildringar. De yrkar därför också avslag på förslaget om anvisning av ytterligare medel till Utredningar m.m. (yrkande 10). Motionärerna anför att det föreslagna engångsbeloppet för information och andra insatser mot skadliga våldsskildringar i stället bör disponeras av biografbyrån. I konsekvens härmed yrkar de att anslagsposten Förvaltningskostnader under anslaget till Statens biografbyrå skall höjas med 750 000 kr. (yrkande 9).

Kulturutskottet, som har ställt sig positivt till att det inrättas ett råd mot skadliga våldsskildringar, har inte något att erinra mot vad som

föreslås i propositionen om medelsanvisning för ett sådant råd. Kulturutskottet avstyrker därför motionsyrkandena och tillstyrker propositionsförslagen.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *avslag på de i proposition 1989/90:70 framlagda förslagen till lag om granskning och kontroll av videogram och till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr5 yrkandena 1 och 2,

res. 1 (m)

2. beträffande *vissa följdförslag*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr5 yrkande 5 i motsvarande del och yrkande 6,

3. beträffande *olaga våldsskildring*

att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:Kr5 yrkande 4, 1989/90:Kr285 yrkande 2, 1989/90:Kr6 yrkande 3 och 1989/90:Kr8 yrkande 1 i motsvarande del antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken,

res. 2 (m, fp, c, mp)

4. beträffande *obligatorisk förhandsgranskning av filmer och videogram för privat bruk*

att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:Kr250, 1989/90:Kr285 yrkande 1, 1989/90:Kr6 yrkande 2, 1989/90:Kr7, 1989/90:Kr9, 1989/90:Kr10 yrkande 4, 1989/90:Kr11 och 1989/90:Kr12 yrkande 1 antar 1, 8, 9 och 20 §§ i regeringens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram,

res. 3 (c, mp)

5. beträffande *censur av offentligt visad film*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr8 yrkande 1 i motsvarande del,

res. 4 (m, fp)

6. beträffande *visst undantag från granskningsplikten*

att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:70 och motion 1989/90:Kr8 yrkande 2 antar 3 § i regeringens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram med den ändringen att paragrafen erhåller i bilaga 2 som *Utskottets förslag* betecknade lydelse,

7. beträffande *åldersgräns på 18 år*

att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:Kr5 yrkande 3 och 1989/90:Kr10 yrkande 2 i motsvarande del antar 5 § i regeringens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram,

res. 5 (m, fp)

8. beträffande *biografbyråns tillsynsuppgifter m.m.*

att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:Kr5 yrkandena 5 och 7, båda yrkandena i motsvarande del, 1989/90:Kr6 yrkan-

de 1 och 1989/90:Kr10 yrkande 1 antar 10—14 §§ i regeringens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram,

res. 6 (m)

9. beträffande *kammarrättens sammansättning*

att riksdagen med avslag på motion 1989/90:Kr8 yrkande 3 *dels* antar 22—24 §§ i regeringens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram, *dels* antar regeringens förslag till lag om om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,

res. 7 (m, fp)

10. beträffande *övriga delar av förslaget till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram*

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram i den mån det inte omfattas av vad utskottet hemställt under mom. 4 samt mom. 6—9,

11. beträffande *ökad upplysning och utbildning, m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:L716 yrkande 2, 1989/90:Kr5 yrkande 7 i motsvarande del samt 1989/90:Kr10 yrkande 2 i motsvarande del och yrkande 3,

res. 8 (m)

12. beträffande *pliktexemplar*

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar,

13. beträffande *offentlighet och sekretess*

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),

14. beträffande *filmgranskningsrådet och barnfilmnämnden*

att riksdagen godkänner vad i proposition 1989/90:70 föreslagits om avveckling av filmgranskningsrådet och barnfilmnämnden,

15. beträffande *användning av överskottet från vissa granskningsavgifter*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr12 yrkande 2,

res. 9 (c)

16. beträffande *medelsanvisningen till Statens biografbyrå*

att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:70 och med avslag på motion 1989/90:Kr5 yrkande 9 till *Statens biografbyrå* för budgetåret 1990/91 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 7 771 000 kr.,

res. 10 (m)

17. beträffande *medelsanvisningen till Utredningar m.m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:70 och med avslag på motion 1989/90:Kr5 yrkande 10 — utöver vad riksdagen tidigare har anvisat (1989/90:UbU10, rskr. 170) — till reservationsanslaget *Utredningar m.m.* för budgetåret 1990/91 under åttonde huvudtiteln anvisar ytterligare 1 500 000 kr.,

res. 10 (m)

18. beträffande *åtgärdsprogram m.m.*
att riksdagen i den mån frågorna inte behandlas i tidigare mom. lämnar utan erinran vad i proposition 1989/90:70 anförts om ett brett åtgärdsprogram, inrättande av ett råd mot skadliga våldsskildringar, utbildningsinsatser, stöd till kvalitetsfilm och kvalitetsvideogram samt stöd till frivilliga krafter.

Stockholm den 8 maj 1990

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Åke Gustavsson (s), Maja Bäckström (s), Berit Oscarsson (s), Jan-Erik Wikström (fp), Lars Ahlmark (m), Sylvia Pettersson (s), Erkki Tammenoksa (s), Leo Persson (s), Lars Ahlström (m), Stina Gustavsson (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Kaj Nilsson (mp), Ingegerd Sahlström (s), Ulla Berg (s) och Stina Eliasson (c).

Reservationer

1. Avslag på de i proposition 1989/90:70 framlagda förslagen till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram och till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar (mom. 1)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Enligt kulturutskottets" och slutar med "en sådan lagstiftning" bort ha följande lydelse:

Kulturutskottet, som anser att frågan om införande av ansvarig utgivare för film och videogram bör få en skyndsam lösning, finner att det inte finns skäl att nu införa en ny lagstiftning om granskning och kontroll av filmer och videogram. Kulturutskottet tillstyrker motion Kr5 yrkandena 1 och 2 och avstyrker regeringens förslag till lag om granskning av filmer och videogram samt till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *avslag på de i proposition 1989/90:70 framlagda förslagen till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram och till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Kr5 yrkandena 1

och 2 avslår de i proposition 1989/90:70 framlagda förslagen till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram och till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,

2. Olaga våldsskildring (mom. 3)

Ingrid Sundberg (m), Jan-Erik Wikström (fp), Lars Ahlmark (m), Lars Ahlström (m), Stina Gustavsson (c), Kaj Nilsson (mp) och Stina Eliasson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "De straffrättsliga" och slutar med "i denna del" bort ha följande lydelse:

De straffrättsliga ingripandena mot våldsskildringarna skulle kunna bli ännu effektivare med ett system med ansvarig utgivare. Som konstitutionsutskottet har anfört övervägs frågan om ansvarig utgivare för andra medier än det tryckta ordet i arbetet på en yttrandefrihetsgrundlag för dessa medier. Kulturutskottet anser att frågan skall få en positiv lösning i det sammanhanget och vill understryka vikten av att den behandlas skyndsamt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därigenom är syftet med motionerna Kr5 yrkande 4, Kr285 yrkande 2, Kr6 yrkande 3 och Kr8 yrkande 1 i denna del tillgodosett.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *olaga våldsskildring*

att riksdagen *dels* antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken, *dels* med anledning av motionerna 1989/90:Kr5 yrkande 4, 1989/90:Kr285 yrkande 2, 1989/90:Kr6 yrkande 3 och 1989/90:Kr8 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ansvarig utgivare,

3. Obligatorisk förhandsgranskning av filmer och videogram för privat bruk (mom. 4)

Stina Gustavsson (c), Kaj Nilsson (mp) och Stina Eliasson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Som framgår" och på s. 10 slutar med "därför motionerna" bort ha följande lydelse:

Som framgår (=utskottet 6 rader) privat bruk. Kulturutskottet anser att den från yttrandefrihetssynpunkt principiellt bästa lösningen på problemet är straffsanktioner och en effektiv tillsyn av efterlevnaden av bestämmelserna på området. Genom propositionen lägger regeringen också fram förslag i den riktningen. Kulturutskottet anser emellertid att dessa och övriga föreslagna åtgärder inte är tillräckliga för att effektivt hindra spridningen av videogram som innehåller den nämnda typen av våldsskildringar. Det åtgärdsprogram som regeringen har lagt fram bör därför kompletteras med ett system med förhandsgranskning av filmer och videogram som är avsedda för privat bruk. Det innebär att samma granskning- och ansvarsregler kommer att gälla för alla

filmer och videogram. Kulturutskottet ansluter sig alltså till de krav på lagstiftning om förhandsgranskning som förs fram i motionerna Kr285 yrkande 1, Kr9 och Kr12 yrkande 1.

På grund av det anförda förordar kulturutskottet att det i 1 § i den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram förs in ett nytt andra stycke av följande lydelse: "En film eller ett videogram får inte heller i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte spridas genom försäljning eller uthyrning utan att dessförinnan ha granskats och godkänts av biografbyrån." I konsekvens med detta bör det även i 8 § i samma lag införas ett nytt andra stycke av följande lydelse: "En film eller ett videogram som tillhandahålls genom försäljning eller uthyrning skall vara försedd med uppgift att framställningen i filmen eller videogrammet har granskats och godkänts enligt 1 § andra stycket." Det nya stycket i 1 § föranleder en redaktionell ändring i 20 §. I 9 § första stycket bör vidare föras in en ny fjärde punkt av följande lydelse: "4. särskild avgift för varje film eller videogram med 20 kr." Som en följd av denna komplettering bör paragrafens andra stycke få följande lydelse: "Tidsavgift och särskild avgift tas inte ut om en film eller ett videogram till väsentlig del är en dokumentär framställning."

I motionerna Kr6 yrkande 2 och Kr10 yrkande 4 krävs att regeringen skall återkomma med förslag till en obligatorisk förhandsgranskning av filmer och videogram för privat bruk, om de av regeringen föreslagna åtgärderna visar sig vara otillräckliga. Kulturutskottets ställningstagande till frågan om sådan förhandsgranskning innebär att motionerna har förlorat sin aktualitet. Kulturutskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 4. beträffande *obligatorisk förhandsgranskning av filmer och videogram för privat bruk*
>
> att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:Kr6 yrkande 2 och 1989/90:Kr10 yrkande 4 och med anledning av proposition 1989/90:70 och motionerna 1989/90:Kr250, 1989/90:Kr285 yrkande 1, 1989/90:Kr7, 1989/90:Kr9, 1989/90:Kr11 samt 1989/90:Kr12 yrkande 1 antar 1, 8, 9 och 20 §§ i regeringens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram med den ändringen att paragraferna erhåller i bilaga 3 som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse,

4. Censur av offentligt visad film (mom. 5)

Ingrid Sundberg (m), Jan-Erik Wikström (fp), Lars Ahlmark (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "I sitt" och på s. 16 slutar med "därför motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Filmcensuren utgör en särreglering från år 1911 och framstår numera som förlegad med hänsyn till den utveckling som i övrigt har ägt rum på det yttrandefrihetsrättsliga området.

Filmen är den enda konstart som censureras. Budskap med likartat innehåll som sprids via andra konstarter får fritt framföras, och filmen intar därför en oacceptabel undantagsställning.

En betydande uppluckring av granskningsplikten har redan skett eftersom filmer och videogram, som sänds via rundradiosändning eller i kabel, är undantagna. I propositionen föreslås ytterligare undantag.

Som framgått ovan har utskottet uttalat sig för att frågan om införandet av ett system med ansvarig utgivare bör få en positiv lösning. Enligt kulturutskottets mening bör den obligatoriska förhandsgranskningen av filmer och videogram avsedda för vuxna — personer över 18 år — kunna avskaffas när ett sådant system är genomfört. Utskottets ställningstagande innebär att den nuvarande femtonårsgränsen kompletteras med en artonårsgräns. En sådan åldersgräns kommer nämligen att gälla för sådana filmer som inte blir godkända enligt den nya lagen. Filmerna får visas endast för vuxna.

Kulturutskottet ansluter sig således till vad som anförs i motion Kr8 yrkande 1 om censur för vuxna. Därigenom tillgodoses även den uppfattning som kommer till uttryck i motion Kr5.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *censur av offentligt visad film*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Kr8 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Åldersgräns på 18 år (mom. 7)

Ingrid Sundberg (m), Jan-Erik Wikström (fp), Lars Ahlmark (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "När det" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Kulturutskottet anser i likhet med vad som anförs i motion Kr5 yrkande 3 att tiden nu är mogen att införa ytterligare en åldersgräns på 18 år. Bestämmelserna i 5 § i förslaget till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram bör därför kompletteras med en åldersgräns på 18 år. Detta ställningstagande innebär att kulturutskottet avstyrker motion Kr10 yrkande 2 i denna del.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *åldersgräns på 18 år*

att riksdagen med avslag på motion 1989/90:Kr10 yrkande 2 i motsvarande del och med anledning av proposition 1989/90:70 och motion 1989/90:Kr5 yrkande 3 antar 5 § i regeringens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram med den ändringen att paragrafen erhåller i bilaga 4 som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse,

6. Biografbyråns tillsynsuppgifter m.m. (mom. 8)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Kulturutskottet finner" och på s. 14 slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Enligt kulturutskottets mening innebär det förslag om tillsyn som läggs fram i propositionen att biografbyrån får uppgifter som det ankommer på polis- och åklagarmyndigheterna att lösa. Utskottet anser i likhet med motion Kr5 yrkande 5 och yrkande 7, båda yrkandena i motsvarande del, att detta är olämpligt och förordar därför att propositionen avslås såvitt avser bestämmelserna i 10—14 §§ om tillsyn i den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *biografbyråns tillsynsuppgifter m.m.*

att riksdagen *dels* med bifall till motion 1989/90:Kr5 yrkandena 5 och 7, båda yrkandena i motsvarande del, avslår regeringens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram såvitt avser 10—14 §§ och beslutar att 15—24 §§ skall betecknas 10—19 §§ och att hänvisningen till 17 § i de sålunda som 10 och 14 betecknade paragraferna i stället skall avse 12 §, *dels* avslår motionerna 1989/90:Kr6 yrkande 1 och 1989/90:Kr10 yrkande 1,

7. Kammarrättens sammansättning (mom. 9)

Ingrid Sundberg (m), Jan-Erik Wikström (fp), Lars Ahlmark (m) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Konstitutionsutskottet konstaterar" och på s. 21 slutar med "kulturutskottet motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Medverkan av särskilda ledamöter förekommer undantagsvis i domstolarna och är därför som anförs i propositionen i stort sett främmande för svensk domstolstradition. Kulturutskottet ansluter sig också till uttalandet i propositionen att man inte bör skapa särregler om expertmedverkan i domstolar, om inte tvingande skäl påkallar det. Till skillnad från vad som anförs i propositionen kan utskottet emellertid inte finna att det föreligger några sådana tvingande skäl i detta fall. Kulturutskottet ansluter sig till vad som anförs i motion Kr8 yrkande 3 och förordar i stället att det i lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram föreskrivs att nämndemän skall ingå i kammarrätten vid handläggning av mål enligt lagen. Detta ställningstagande innebär att utskottet avstyrker förslaget till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, vilket innehåller konsekvensändringar med anledning av propositionsförslaget om särskilda ledamöter.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *kammarrättens sammansättning*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Kr8 yrkande 3 *dels* avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, *dels* avslår regeringens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram såvitt avser 23 och 24 §§, *dels* beslutar att 22 § lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram skall ha i bilaga 5 som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse,

8. Ökad upplysning och utbildning, m.m. (mom. 11)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Enligt kulturutskottets" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Kulturutskottet anser att det inte behövs något råd mot skadliga våldsskildringar. Utvecklingen på området bör i stället följas av biografbyrån. Med anledning av motion Kr5 yrkande 7 i denna del bör riksdagen som sin mening ge regeringen detta till känna.

De krav på ökad upplysning om effekterna av pornografi- och våldsskildringar som förs fram i motion 1988/89:L716 yrkande 2 bör kunna tillgodoses inom ramen för biografbyråns arbete. Detsamma gäller de frågor om utredning om censurens omfattning och ökade krav på censorerna samt behovet av utbildning som tas upp i motion Kr10 i angivna delar. Motionsyrkandena avstyrks.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *ökad upplysning och utbildning, m.m.*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:L716 yrkande 2 samt 1989/90:Kr10 yrkande 2 i motsvarande del och yrkande 3 och med anledning av motion 1989/90:Kr5 yrkande 7 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om rådet mot skadliga våldsskildringar,

9. Användning av överskottet från vissa granskningsavgifter (mom. 15)

Stina Gustavsson och Stina Eliasson (båda c) anser

dels att den del av kulturutskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Kulturutskottet har" och slutar med "avstyrker yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Som framgår av det föregående (reservation 3) har kulturutskottet förordat att den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram kompletteras med föreskrifter om obligatorisk förhandsgranskning av filmer och videogram för privat bruk. De av kulturutskottet förordade föreskrifterna om en sådan granskning innebär att en grundavgift och en tidsavgift skall tas ut för granskningen. Enligt kulturutskottets mening bör överskottet från dessa avgifter an-

vändas till stöd för produktion och distribution av kvalitetsvideogram. Regeringen bör lägga fram förslag härom. Vad kulturutskottet nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed är syftet med motion Kr12 yrkande 2 uppnått.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. beträffande *användning av överskottet från vissa granskningsavgifter*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Kr12 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Medelsanvisningen till Statens biografbyrå och till Utredningar m.m. (mom. 16 och mom. 17)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Kulturutskottet, som" och på s. 22 slutar med "tillstyrker propositionsförslagen" bort ha följande lydelse:

Som framgår av det föregående har kulturutskottet funnit att det inte bör inrättas något råd mot skadliga våldsskildringar. Kulturutskottet tillstyrker därför motion Kr5 yrkande 10 och avstyrker propositionsförslaget om anvisning av ytterligare medel till Utredningar m.m. Som anförs i motion Kr5 yrkande 9 bör det av regeringen föreslagna engångsbeloppet för information och andra insatser mot skadliga våldsskildringar disponeras av biografbyrån. Kulturutskottet anser därför att anslagsposten Förvaltningskostnader under anslaget till Statens biografbyrå skall höjas med 750 000 kr.

dels att momenten 16 och 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *medelsanvisningen till Statens biografbyrå*
att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:70 och motion 1989/90:Kr5 yrkande 9 till *Statens biografbyrå* för budgetåret 1990/91 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 8 521 000 kr.,

17. beträffande *medelsanvisningen till Utredningar m.m.*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Kr5 yrkande 10 avslår det i proposition 1989/90:70 framlagda förslaget om medelsanvisning till *Utredningar m.m.*,

I propositionen framlagda lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 10 b § brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
16 kap.	
10 b §	
Den som i stillbild eller i en film, ett videogram, ett televisionsprogram eller andra rörliga bilder skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden eller bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring, döms, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig, för *olaga våldsskildring* till böter eller fängelse i högst *sex månader*. Detsamma gäller den som i rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring.	Den som i stillbild eller i en film, ett videogram, ett televisionsprogram eller andra rörliga bilder skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden eller bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring, döms, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig, för *olaga våldsskildring* till böter eller fängelse i högst *två år*. Detsamma gäller den som i rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring.
	Sprider någon av oaktsamhet en skildring som avses i första stycket och sker spridningen i yrkesmässig verksamhet eller eljest i förvärvssyfte, döms såsom i första stycket sägs.
Första *stycket* gäller inte filmer eller videogram som statens biografbyrå har godkänt för visning. *Det* gäller inte heller en upptagning av rörliga bilder med samma innehåll som en film eller ett videogram som har godkänts av biografbyrån. Vidare gäller första *stycket* inte offentliga förevisningar av filmer eller videogram.	Första *och andra styckena* gäller inte filmer eller videogram som statens biografbyrå har godkänt för visning. *De* gäller inte heller en upptagning av rörliga bilder med samma innehåll som en film eller ett videogram som har godkänts av biografbyrån. Vidare gäller första *och andra styckena* inte offentliga förevisningar av filmer eller videogram.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Har en upptagning av rörliga bilder försetts med ett intyg om att en film eller ett videogram med samma innehåll har godkänts av statens biografbyrå, skall inte dömas till ansvar enligt första stycket för spridning av upptagningen. *Vad som har sagts nu* gäller dock inte om intyget var oriktigt och den som har spritt upptagningen har insett eller bort inse detta.	Har en upptagning av rörliga bilder försetts med ett intyg om att en film eller ett videogram med samma innehåll har godkänts av statens biografbyrå, skall inte dömas till ansvar enligt första *eller andra* stycket för spridning av upptagningen. *Detta* gäller dock inte om intyget var oriktigt och den som har spritt upptagningen har insett eller bort inse detta.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.

2 Förslag till

Lag om granskning och kontroll av filmer och videogram

Härigenom föreskrivs följande.

Granskningsplikt

1 § Framställningen i en film eller ett videogram skall vara granskad och godkänd av statens biografbyrå, innan den får visas vid allmän sammankomst eller offentlig tillställning.

2 § Från granskningsplikt enligt denna lag undantas filmer och videogram som

1. sänds i radiosändning,
2. sänds i trådsändning om sändningen är en vidaresändning av en rundradiosändning eller av en sändning från en satellit i fast trafik eller om sändningen är en egensändning som också sker till bostäder med stöd av tillstånd enligt 5 § andra stycket radiolagen (1966: 755) eller i enlighet med bestämmelserna i lagen (1985: 677) om lokala kabelsändningar,
3. utgör reklam för vara eller tjänst,
4. visas vid varumässa, utställning eller sportevenemang, om inte själva visningen utgör en allmän sammankomst.

3 § Biografbyrån får för en viss filmfestival eller ett liknande evenemang medge att framställningar i filmer och videogram visas för personer över femton år, även om framställningarna inte har granskats och godkänts för visning. Ett sådant medgivande får förenas med villkor som biografbyrån finner nödvändiga.

Bedömningsgrunder och åldersgränser

4 § Framställningen i en film eller ett videogram eller en del därav får inte godkännas för visning, om händelserna skildras på sådant sätt och i sådant sammanhang att framställningen kan verka förråande.

Vid bedömningen skall särskilt beaktas om framställningen innehåller närgångna eller utdragna skildringar av grovt våld mot människor eller djur, skildrar sexuellt våld eller tvång eller skildrar barn i pornografiska sammanhang.

5 § Framställningen i en film eller ett videogram får inte godkännas för visning för barn under sju år, under elva år eller under femton år, om den kan vålla barn i den aktuella åldersgruppen psykisk skada.

6 § Vid allmän sammankomst eller offentlig tillställning där visning av en framställning i film eller videogram förekommer får tillträde inte medges någon som inte har uppnått den lägsta ålder

som biografbyrån bestämt enligt 5 §, om inte något annat följer av andra stycket.

Barn som inte fyllt sju år och som är i sällskap med en person som fyllt arton år får medges tillträde till visning av en framställning som är tillåten för barn från sju år. Barn som fyllt sju år men inte elva år och som är i sällskap med en person som fyllt arton år får medges tillträde till visning av en framställning som är tillåten för barn från elva år.

Arkivering

7 § Filmer eller videogram som har lämnats in för granskning skall återlämnas till den som har begärt granskningen.

Om en framställning har godkänts delvis skall biografbyrån spela av de delar som inte har godkänts och bevara dessa avspelningar. Om framställningen är en film får dock biografbyrån i stället klippa av och bevara de delar som inte har godkänts.

Tillståndskort

8 § Då en av biografbyrån granskad och godkänd framställning visas vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning, skall ett av biografbyrån utfärdat tillståndskort finnas tillgängligt.

Avgifter

9 § Avgift för granskning enligt denna lag tas ut med

1. grundavgift 200 kr.,
2. tidsavgift 45 kr. per spelminut vid normal visningshastighet, dock minst 200 kr.,
3. avgift för varje tillståndskort utöver det första med 1 550 kr.

Tidsavgift tas inte ut om en film eller ett videogram till väsentlig del är en dokumentär framställning.

Om en film eller ett videogram har en speltid under fem minuter vid normal visningshastighet utgår avgiften för varje tillståndskort utöver det första med 150 kr.

Tillsyn

10 § Biografbyrån utövar tillsyn över efterlevnaden av denna lag samt av 16 kap. 10 b och 10 c §§ brottsbalken när det gäller rörliga bilder. Byrån skall därvid verka för att överträdelser av bestämmelserna beivras.

Byrån får uppdra åt därtill lämpade personer att utöva tillsyn för byråns räkning.

11 § För sin tillsyn har biografbyrån rätt att få tillträde till lokaler och andra utrymmen där filmer och videogram försäljs eller hyrs ut eller visas för konsumenter.

Biografbyrån har för sin tillsyn även rätt att få tillträde till lokaler och andra utrymmen som huvudsakligen används för lagring eller förvaring av filmer och videogram.

12 § Biografbyrån har rätt att av den som i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte sprider filmer eller videogram på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

13 § Om det kan antas att en framställning sprids i strid med 16 kap. 10 b § brottsbalken, får biografbyrån utan ersättning ta hand om ett exemplar för kontroll under högst 24 timmar. Om det finns särskilda skäl, får tiden utsträckas, dock längst till fem dygn.

14 § Polismyndigheten skall på begäran lämna den hjälp som behövs vid tillsynen.

Register över videogramdistributörer m. m.

15 § För att underlätta tillsynen skall biografbyrån upprätta ett register över videogramdistributörer. Registret skall föras med hjälp av automatisk databehandling. Det får innehålla endast sådana uppgifter som lämnas av de registreringsskyldiga enligt 17 §.

16 § Arkivet för ljud och bild får ha terminalåtkomst till de uppgifter i registret som behövs för arkivets verksamhet.

17 § Den som yrkesmässigt säljer eller hyr ut videogram skall anmäla sig för registrering hos biografbyrån.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som skall lämnas till registret.

18 § Bestämmelser om att biografbyrån har terminalåtkomst till det register som arkivet för ljud och bild för över pliktexemplar av filmer och videogram finns i lagen (1978: 487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar.

Ansvars- och överklagandebestämmelser m. m.

19 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. vid allmän sammankomst eller offentlig tillställning som inte omfattas av medgivande enligt 3 §, visar en framställning i film eller videogram som omfattas av granskningsplikt men inte har godkänts för visning,
2. bryter mot villkor enligt 3 §,
3. bryter mot 6 § om åldersgränser för tillträde till visning,
4. bryter mot 8 § om tillståndskort,
5. underlåter att fullgöra sin skyldighet enligt 17 §.

20 § Film, videogram och utrustning som använts i strid med 1 § skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

21 § Biografbyråns beslut enligt denna lag i frågor om granskning av film och videogram får överklagas hos kammarrätten. I övrigt får byråns beslut enligt denna lag inte överklagas.

22 § Vid prövning av mål enligt denna lag består kammarrätten av tre lagfarna ledamöter samt två särskilda ledamöter. Av de särskilda ledamöterna skall en ha särskilda kunskaper om film och en i beteendevetenskap. Även om en av de särskilda ledamöterna är frånvarande, får målet avgöras om tre av kammarrättens ledamöter är ense om slutet.

Kammarrätten är dock domför utan de särskilda ledamöterna i sådana fall som anges i 12 § andra stycket 1-3 lagen (1971: 289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

23 § Regeringen förordnar för högst fem år i sänder minst sex, högst tio personer att efter kallelse inträda som särskilda ledamöter i kammarrätten vid handläggning av mål enligt denna lag. Av dessa personer skall hälften ha särskilda kunskaper om film och hälften ha särskilda kunskaper i beteendevetenskapliga ämnen. Avgår sådan person under den tid, för vilken han har blivit utsedd, förordnar regeringen annan person i hans ställe.

De särskilda ledamöterna skall vara svenska medborgare. De får inte vara underåriga eller i konkurs eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

24 § Regeringen meddelar närmare föreskrifter om inkallande av de särskilda ledamöterna till tjänstgöring i kammarrätten samt om ordnandet av kammarrättens arbete med handläggning av mål enligt denna lag och därmed sammanhängande frågor.

Särskild ledamot får för tid, under vilken han varit inkallad till tjänstgöring, ersättning av statsmedel enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991, då förordningen (1959: 348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m. m. och lagen (1985: 993) om avgifter för granskning av filmer och videogram skall upphöra att gälla.

2. Om en framställning om granskning av film eller videogram har kommit in till statens biografbyrå före ikraftträdandet skall äldre föreskrifter gälla. Bestämmelserna i 4 § skall dock tilllämpas i stället för bestämmelserna i 3 § förordningen (1959: 348) med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m. m.

3. Den som vid den nya lagens ikraftträdande bedriver registreringspliktig verksamhet skall registrera sig hos biografbyrån senast den 1 mars 1991.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar

dels att rubriken närmast före 13 § skall utgå,

dels att 12–14, 16, 17 och 25 §§ samt rubriken närmast före 12 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 17 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Film	*Film, videogram och fonogram*
12 §[1]	
Av film, *som är 16 eller 35 millimeter bred och* som har *godkänts* av statens biografbyrå *för visning vid biografföreställning,* skall den, som har påkallat granskningen hos *biografbyrån,* lämna ett pliktexemplar till arkivet för ljud och bild.	Av film *eller videogram* som har *granskats* av statens biografbyrå skall den som har påkallat granskningen hos *byrån* lämna ett pliktexemplar till arkivet för ljud och bild. *Har filmen eller videogrammet godkänts skall pliktexemplaret avse den godkända versionen. I annat fall skall pliktexemplaret överensstämma med den version som granskades.*
Av reklamfilm, som distribueras för visning vid *biografföreställning,* skall distributören lämna ett pliktexemplar till arkivet för ljud och bild.	Av reklamfilm, som distribueras för visning vid *allmän sammankomst eller offentlig tillställning* skall distributören lämna ett pliktexemplar till arkivet för ljud och bild.
	Pliktexemplar enligt första stycket skall lämnas inom en månad från den dag då lagakraftägande beslut förelåg i granskningsärendet.
Pliktexemplar enligt *första eller* andra stycket skall lämnas inom en månad från den dag då filmen första gången visades offentligt här i riket. Den som har lämnat *pliktexemplaret* skall få tillbaka *detta* sedan arkivet har haft skälig tid för att framställa en kopia.	Pliktexemplar enligt andra stycket skall lämnas inom en månad från den dag då filmen första gången visades offentligt här i riket. Den som har lämnat *pliktexemplar av en film* skall få tillbaka *filmen* sedan arkivet har haft skälig tid för att framställa en kopia.

[1] Senaste lydelse 1985:991.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 §	
Av fonogram *eller videogram,* som har mångfaldigats här i riket i minst 50 exemplar och som har gjorts tillgängligt för allmänheten här, skall ett pliktexemplar lämnas till arkivet för ljud och bild, om ej annat följer av 15 §.	Av fonogram, som har mångfaldigats här i riket i minst 50 exemplar och som har gjorts tillgängligt för allmänheten här, skall ett pliktexemplar lämnas till arkivet för ljud och bild, om ej annat följer av 15 §. *Detsamma skall gälla för videogram, som har mångfaldigats här i riket i minst 10 exemplar och som har gjorts tillgängligt för allmänheten här.*
Fonogram eller videogram görs tillgängligt för ailmänheten, när exemplar därav lämnas ut för spridning eller används för offentligt framförande. Lika med offentligt framförande anses framförande som i förvärvsverksamhet anordnas inför en större sluten krets.	
14 §	
Av fonogram eller videogram, som har mångfaldigats utom riket och har gjorts tillgängligt för allmänheten här i riket, skall ett pliktexemplar lämnas till arkivet för ljud och bild. Detta gäller dock endast om	Av fonogram eller videogram, som har mångfaldigats utom riket och har gjorts tillgängligt för allmänheten här i riket, skall ett pliktexemplar lämnas till arkivet för ljud och bild. Detta gäller dock endast om
1. den som har låtit föra in exemplaren till riket har fört in minst 50 exemplar och	1. den som har låtit föra in exemplaren till riket har fört in minst 50 exemplar *av fonogrammen eller 10 exemplar av videogrammen* och
2. fonogrammet eller videogrammet helt eller delvis innehåller verk av svensk upphovsman eller framförande av svensk konstnär eller framförande på svenska språket eller skildring av svenska förhållanden.	2. fonogrammet eller videogrammet helt eller delvis innehåller verk av svensk upphovsman eller framförande av svensk konstnär eller framförande på svenska språket eller skildring av svenska förhållanden.
Föreskrifterna i första stycket gäller dock ej om annat följer av 15 §.	
16 §	
Pliktexemplar skall lämnas i fråga om	Pliktexemplar skall, *om inte något annat följer av 12 § första stycket,* lämnas i fråga om

Nuvarande lydelse

1. fonogram eller videogram, som har mångfaldigats inom riket, av den som har beställt mångfaldigandet eller, om sådan beställare inte finns, av den som har utfört mångfaldigandet,

2. fonogram eller videogram, som har mångfaldigats utom riket, av den som har låtit föra in exemplaren till riket.

Föreslagen lydelse

1. fonogram eller videogram, som har mångfaldigats inom riket, av den som har beställt mångfaldigandet eller, om sådan beställare inte finns, av den som har utfört mångfaldigandet,

2. fonogram eller videogram, som har mångfaldigats utom riket, av den som har låtit föra in exemplaren till riket.

17 §

Pliktexemplar av fonogram *eller videogram* skall lämnas inom en månad från den dag då fonogrammet *eller videogrammet* först gjordes tillgängligt för allmänheten här i riket.

Pliktexemplar av fonogram skall lämnas inom en månad från den dag då fonogrammet först gjordes tillgängligt för allmänheten här i riket.

I fråga om videogram som inte har getts in till statens biografbyrå för granskning, skall pliktexemplar lämnas så snart som videogrammet har gjorts tillgängligt för allmänheten här i riket.

Pliktexemplar av videogram skall åtföljas av kortfattade skriftliga uppgifter om videogrammets innehåll. Sådana uppgifter skall särskilt avse huruvida videogrammet innehåller våldsscener.

17 a §

Över ingivna pliktexemplar av videogram skall föras ett särskilt register med hjälp av automatisk databehandling. I registret skall antecknas ett nummer för varje videogram och sådana uppgifter om videogrammen som lämnas enligt 17 § tredje stycket. Biografbyrån får ha terminalåtkomst till detta register.

Arkivet för ljud och bild skall underrätta den som har lämnat pliktexemplar av videogram om de nummer som videogrammen har fått i registret.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Den som är skyldig att ge in pliktexemplar skall föra en förteckning över videogram som omfattas av plikten och i förteckningen ange de registernummer som de ingivna pliktexemplaren har fått.
25 §	
Den som åsidosätter skyldigheten att lämna pliktexemplar enligt denna lag kan av *myndighet som regeringen bestämmer* föreläggas att vid vite fullgöra sin skyldighet. Vitesföreläggande skall delges.	Den som åsidosätter skyldigheten att lämna pliktexemplar enligt denna lag kan av *arkivet för ljud och bild* föreläggas att vid vite fullgöra sin skyldighet. Vitesföreläggande skall delges.
	Den som underlåter att fullgöra sin skyldighet att föra en förteckning enligt 17 a § tredje stycket skall dömas till böter.
Talan mot myndighets beslut enligt första stycket *förs* hos kammarrätten *genom besvär.*	*Beslut* enligt första stycket *får överklagas* hos kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.
2. Om en film har getts in till statens biografbyrå för granskning före ikraftträdandet skall äldre föreskrifter gälla beträffande skyldigheten att lämna pliktexemplar.

4 Förslag till

Lag om ändring i sekretesslagen (1980: 100)

Härigenom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980: 100)[1] skall införas en ny paragraf, 8 kap. 20 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	8 kap.
	20 §
	Sekretess gäller i ärende om granskning av film eller videogram för uppgift ur filmen eller videogrammet. Sekretessen upphör att gälla när beslut i saken har vunnit laga kraft.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.

[1] Lagen omtryckt 1989: 713.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1971: 289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 11 och 12 §§ lagen (1971: 289) om allmänna förvaltningsdomstolar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse | *Föreslagen lydelse*

11 §[1]

Kammarrätt är delad i avdelningar. Regeringen får bestämma att avdelning skall vara förlagd till annan ort än den där domstolen har sitt säte.

Avdelning består av presidenten eller en lagman såsom ordförande samt av minst två kammarrättsråd, av vilka en är vice ordförande.

Om särskild sammansättning av kammarrätt vid behandling av mål *om fastighetstaxering* finns bestämmelser i fastighetstaxeringslagen (1979: 1152). Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av kommunalbesvärsmål finns i 13 a §.

Om särskild sammansättning av kammarrätt vid behandling av *vissa* mål finns bestämmelser i fastighetstaxeringslagen (1979: 1152) *och lagen (1990: 000) om granskning och kontroll av filmer och videogram*. Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av kommunalbesvärsmål finns i 13 a §.

12 §[2]

Kammarrätt är domför med tre lagfarna ledamöter. Fler än fyra lagfarna ledamöter får ej sitta i rätten.

När det är särskilt föreskrivet att nämndemän skall ingå i rätten, är kammarrätt domför med tre lagfarna ledamöter och två nämndemän. Fler än fyra lagfarna ledamöter och tre nämndemän får i sådant fall ej sitta i rätten. Kammarrätt är dock domför utan nämndemän

1. vid prövning av besvär över beslut som ej innebär att målet avgöres,
2. vid förordnande rörande saken i avvaktan på målets avgörande samt vid annan åtgärd som avser endast måls beredande,
3. vid beslut varigenom domstolen skiljer sig från målet utan att detta prövats i sak.

Handlägges mål som avses i andra stycket gemensamt med annat mål, får nämndemän deltaga vid handläggningen även av det senare målet.

[1] Senaste lydelse 1981: 282.
[2] Senaste lydelse 1984: 135.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Om domförhet vid behandling av mål *om fastighetstaxering* finns bestämmelser i fastighetstaxeringslagen (1979: 1152). Bestämmelser om domförhet vid behandling av kommunalbesvärsmål finns i 13 a §.	Om domförhet vid behandling av *vissa* mål finns bestämmelser i fastighetstaxeringslagen (1979: 1152) *och lagen (1990: 000) om granskning och kontroll av filmer och videogram.* Bestämmelser om domförhet vid behandling av kommunalbesvärsmål finns i 13 a §.

Vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse är kammarrätten domför med en lagfaren domare.

Regeringen bestämmer i vilken omfattning åtgärd som avser endast beredandet av ett mål får vidtas av en lagfaren ledamot i kammarrätten eller av en annan tjänsteman vid denna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.

Av utskottet föreslagen ändring i regeringens förslag till

Lag om granskning och kontroll av filmer och videogram

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
3 §	
Biografbyrån får för en viss filmfestival eller ett *liknande* evenemang medge att framställningar i filmer eller videogram visas för personer över femton år, även om framställningarna inte har granskats och godkänts för visning. Ett sådant medgivande får förenas med villkor som biografbyrån finner nödvändiga.	Biografbyrån får för en viss filmfestival eller ett *visst annat konstnärligt eller ideellt* evenemang medge att framställningar i filmer eller videogram visas för personer över femton år, även om framställningarna inte har granskats och godkänts för visning. Ett sådant medgivande får förenas med villkor som biografbyrån finner nödvändiga.

I reservation 3 föreslagen ändring i regeringens förslag till

Lag om granskning och kontroll av filmer och videogram

Regeringens förslag	*Reservanternas förslag*
1 §	
Framställningen i en film eller ett videogram skall vara granskad och godkänd av statens biografbyrå, innan den får visas vid allmän sammankomst eller offentlig tillställning.	
	En film eller ett videogram får inte heller i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte spridas genom försäljning eller uthyrning utan att dessförinnan ha granskats och godkänts av biografbyrån.
8 §	
Då en av biografbyrån granskad och godkänd framställning visas vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning, skall ett av biografbyrån utfärdat tillståndskort finnas tillgängligt.	
	En film eller ett videogram som tillhandahålls genom försäljning eller uthyrning skall vara försedd med uppgift att framställningen i filmen eller videogrammet har granskats och godkänts enligt 1 § andra stycket.
9 §	
Avgift för granskning enligt denna lag tas ut med	
1. grundavgift 200 kr.,	
2. tidsavgift 45 kr. per spelminut vid normal visningshastighet, dock minst 200 kr.,	
3. avgift för varje tillståndskort utöver det första med 1 550 kr.	3. avgift för varje tillståndskort utöver det första med 1 550 kr.,
	4. *särskild avgift för varje film eller videogram med 20 kr.*
Tidsavgift tas inte ut om en film eller ett videogram till väsentlig del är en dokumentär framställning.	Tidsavgift *och särskild avgift* tas inte ut om en film eller ett videogram till väsentlig del är en dokumentär framställning.
Om en film eller ett videogram har en speltid under fem minuter vid normal visningshastighet utgår avgiften för varje tillståndskort utöver det första med 150 kr.	
20 §	
Film, videogram och utrustning som använts i strid med 1 § skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.	Film, videogram och utrustning som använts i strid med 1 § *första stycket* skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

I reservation 5 föreslagen ändring i regeringens förslag till

Lag om granskning och kontroll av filmer och videogram

Regeringens förslag	*Reservanternas förslag*
5 §	
Framställningen i en film eller ett videogram får inte godkännas för visning för barn under sju år, under elva år *eller* under femton år, om den kan vålla barn i den aktuella åldersgruppen psykisk skada.	Framställningen i en film eller ett videogram får inte godkännas för visning för barn under sju år, under elva år, under femton år *eller under arton år*, om den kan vålla barn i den aktuella åldersgruppen psykisk skada.

I reservation 7 föreslagen ändring i regeringens förslag till

Lag om granskning och kontroll av filmer och videogram

Regeringens förslag	*Reservanternas förslag*
22 §	
Vid prövning av mål enligt denna lag består kammarrätten av tre lagfarna ledamöter samt två särskilda ledamöter. Av de särskilda ledamöterna skall en ha särskilda kunskaper om film och en i beteendevetenskap. Även om en av de särskilda ledamöterna är frånvarande, får målet avgöras om tre av kammarrättens ledmöter är ense om slutet.	*Vid handläggning av mål enligt denna lag skall nämndemän ingå i kammarrätten.*
Kammarrätten är dock domför utan de särskilda ledamöterna i sådana fall som anges i 12 § andra stycket 1—3 lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.	

Konstitutionsutskottets yttrande 1989/90:KU7y

Våldsskildringar i rörliga bilder

Till kulturutskottet

För beredning har till kulturutskottet hänvisats proposition 1989/90:70 om våldsskildringar i rörliga bilder m.m. Propositionen innehåller förslag till lagstiftning som tillhör konstitutionsutskottets ansvarsområde. Kulturutskottet har den 22 februari 1990 hos konstitutionsutskottet hemställt om yttrande dels över propositionen, dels de under allmänna motionstiden väckta motionerna 1989/90:Kr214, Kr250 och Kr285, dels de motioner som kan komma att väckas med anledning av motionen. Med anledningen av propositionen har åtta motioner väckts, nämligen 1989/90:Kr5—12.

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till de lagstiftningsfrågor m.m. som direkt rör konstitutionsutskottets ansvarsområde. Sådana frågor tas upp i samtliga nu nämnda motioner.

Lagutskottet har den 6 februari 1990 till konstitutionsutskottet överlämnat den under den allmänna motionstiden väckta motionen 1988/90:L716 yrkande 2. Motionsyrkandet gäller förbättrad upplysning om de skadliga effekterna av pornografi- och våldsskildringar och har nära samband med frågor som tas upp i propositionen. Konstitutionsutskottet har överlämnat motionsyrkandet till kulturutskottet.

Propositionens innehåll i huvudsak

Propositionen innehåller flera olika förslag till åtgärder mot skador av våldsskildringar i filmer och videogram antingen de skall visas offentligt eller är avsedda för privat bruk.

En ny lag om granskning och kontroll av filmer och videogram införs. Den ersätter den nuvarande regleringen i biografförordningen av förhandsgranskning av sådana filmer och videogram som skall visas offentligt. Däremot föreslås inte någon obligatorisk förhandsgranskning av filmer och videogram som är avsedda för privat bruk. För att komma till rätta med skadeverkningarna av våldsskildringar i sådana filmer och videogram föreslås i stället ett åtgärdsprogram med i huvudsak följande innehåll.

För olaga våldsskildring höjs straffmaximum från fängelse i sex månader till fängelse i två år. Även oaktsam spridning av sådana våldsskildringar i yrkesmässig verksamhet eller eljest i förvärvssyfte straffbeläggs.

I den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram föreskrivs att statens biografbyrå skall få utvidgade uppgifter

och befogenheter när det gäller inspektion och kontroll av videogrammarknaden. Lagen innehåller även bestämmelser om ett register över alla videogramdistributörer.

I lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar vidgas skyldigheten att lämna pliktexemplar av videogram till arkivet för ljud och bild. I fråga om videogram som inte har getts in för granskning till statens biografbyrå, skall pliktexemplar lämnas så snart som videogrammet har gjorts tillgängligt för allmänheten. Pliktexemplaren skall åtföljas av kortfattade skriftliga uppgifter om videogrammets innehåll. Sådana uppgifter skall särskilt avse huruvida videogrammet innehåller våldsscener. Över de ingivna pliktexemplaren skall föras ett särskilt register med hjälp av automatisk databehandling. Den som är skyldig att ge in pliktexemplar skall föra en förteckning över videogram som omfattas av plikten.

Ett råd mot skadliga våldsskildringar i rörliga bilder inrättas. Det skall ha till uppgift att följa marknadsutvecklingen och ta initiativ till ett informations- och utbildningsprogram på videogramområdet. Rådet skall främja utbildning i mediekunskap inom och utom skolväsendet. Rådet skall också ge stöd åt frivilliga grupper, som har till syfte att följa videomarknaden och göra insatser för att organisera alternativ verksamhet och medieutbildning.

Det statliga stödet för kvalitetsfilm och kvalitetsvideogram byggs ut i syfte att förstärka insatserna mot skadliga våldsskildringar.

Bestämmelser i regeringsformen om yttrande- och mötesfriheterna

Enligt 2 kap. 1 § första stycket regeringsformen är varje medborgare gentemot det allmänna tillförsäkrad yttrandefrihet och mötesfrihet. Yttrandefrihet är enligt punkt 1 i stycket frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Med mötesfrihet förstås vidare enligt punkt 3 i stycket frihet att anordna och bevista sammankomst för upplysning, meningsyttring eller annat liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk. Yttrandefriheten, mötesfriheten och vissa andra fri- och rättigheter får begränsas genom lag i den utsträckning som regeringsformen medger. En sådan begränsning får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar (2 kap. 12 § första och andra styckena).

Utöver dessa allmänna bestämmelser finns särskilda föreskrifter när det gäller begränsningar av yttrandefriheten. Sådana begränsningar får ske med hänsyn till rikets säkerhet, folkförsörjningen, allmän ordning och säkerhet, enskilds anseende, privatlivets helgd eller förebyggandet och beivrandet av brott. Vidare får friheten att yttra sig i näringsverksamhet begränsas. I övrigt får begränsningar av yttrandefriheten ske endast om särskilt viktiga skäl föranleder det (2 kap. 13 § första

stycket). Vid bedömandet av vilka begränsningar som får ske med stöd av dessa bestämmelser skall särskilt beaktas vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella angelägenheter (2 kap. 13 § andra stycket).

Även för begränsningar i mötesfriheten gäller särskilda föreskrifter. Mötesfriheten får begränsas endast av hänsyn till rikets säkerhet, till ordning och säkerhet vid sammankomsten eller demonstrationen eller till trafiken eller för att motverka farsot (2 kap. 14 § första stycket).

De nu redovisade bestämmelserna fick i allt väsentligt sin nuvarande utformning genom lagen (1976:871) om ändring i regeringsformen. Enligt punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen — i den fr.o.m. den 1 januari 1986 gällande lydelsen — får utan hinder av 2 kap. 1 § 3 och 14 § första stycket i lag föreskrivas att filmer och videogram icke får visas offentligt, om de ej dessförinnan har godkänts för sådan visning.

Förhandsgranskning av film och videogram för privat bruk

Frågan om förhandsgranskning av filmer och videogram har ett nära samband med frågan om ett utvidgat grundlagsskydd för andra medier än det tryckta ordet. Denna fråga har utretts av två parlamentariskt sammansatta kommittéer — massmedieutredningen och yttrandefrihetsutredningen. Yttrandefrihetsutredningen avgav år 1983 betänkandet (SOU 1983:70) Värna yttrandefriheten. Där föreslog utredningen en ny grundlag — yttrandefrihetsgrundlag — med bestämmelser för program i eter- och trådsändningar, ljudupptagningar, upptagningar av rörliga bilder samt sådana sceniska framställningar och utställningar som har en särskilt utsedd utgivare. En central beståndsdel i förslaget var ett principiellt förbud mot censur. Bestämmelser om förhandsgranskning skulle dock medges såvitt gäller visning av filmer och videogram för barn och ungdom. Förslaget innebar också att ett särskilt ensamansvar skulle införas beträffande de grundlagsskyddade medierna — i första hand för en särskilt utsedd utgivare och i andra hand för den som bedriver verksamheten. På grundval av förslaget remitterade regeringen till lagrådet förslag till utvidgat grundlagsskydd för andra medier än det tryckta ordet. Vid ärendets fortsatta beredning konstaterade regeringen att det i det dåvarande läget fick bedömas som osäkert om det gick att åstadkomma en bred enighet i riksdagen i fråga om den lagtekniska lösningen av hur man bör skapa ett utbyggt grundlagsskydd för fler medier än det tryckta ordet. Regeringen fann att ytterligare beredning måste äga rum och att denna naturligtvis borde ske på sådant sätt att företrädare för riksdagspartierna i någon form deltog häri (prop. 1986/87:151 s. 320).

Enligt 8 kap. 15 § regeringsformen stiftas grundlag genom två likalydande beslut. Det andra beslutet får enligt paragrafen ej fattas, förrän det efter det första beslutet har hållits val till riksdagen i hela riket och den nyvalda riksdagen samlats. Som huvudregel gäller enligt paragrafen vidare att minst nio månader skall förflyta mellan den tidpunkt då ärendet första gången anmäldes i riksdagens kammare och valet. Under

sommaren och hösten 1987 bereddes frågan om utvidgat grundlagsskydd för andra medier än det tryckta ordet i regeringskansliet under medverkan av företrädare för riksdagspartierna. Det gick inte att uppnå någon enighet om ett grundlagsförslag före riksdagsvalet 1988. Beredningsarbetet avbröts därför.

Vid riksdagsbehandlingen av proposition 1986/87:151 uttalade konstitutionsutskottet att det var angeläget att det utrednings- och beredningsarbete som under lång tid lagts ned i syfte att åstadkomma grundlagsskydd för vissa andra uttrycksformer än det tryckta ordet leder till grundlagsreglering. Enligt konstitutionsutskottet syntes det fortsatta beredningsarbetet i huvudsak kunna inriktas på att underkasta det omfattande sakliga materialet en ny prövning, som i stor utsträckning kunde utgå från de bedömningar yttrandefrihetsutredningen hade gjort. Med tanke på frågans betydelse och det angelägna i att uppnå en bred politisk enighet ansåg utskottet att beredningsarbetet skulle ske under parlamentarisk medverkan av representanter för de politiska partierna i riksdagen. Beredningsarbetet borde enligt konstitutionsutskottet inriktas mot en lösning i enlighet med principerna för yttrandefrihetsutredningens förslag, dvs. en särskild grundlag för de aktuella medierna (KU 1987/88:36).

Beredningsarbetet har återupptagits i regeringskansliet. Det sker under medverkan av företrädare för riksdagspartierna. Bestämmelserna om grundlagsstiftning i 8 kap. 15 § regeringsformen innebär att ett förslag till särskild grundlag måste föreläggas riksdagen senast i december 1990 för att det första lagstiftningsbeslutet skall kunna fattas före riksdagsvalet 1991. Den nya grundlagen kan i så fall — sedan ett andra beslut fattats efter valet — träda i kraft den 1 januari 1992.

Alltsedan användningen av videoapparater och uthyrning och försäljning av videogram har blivit allmänt förekommande har våldsskildringarna i videogram gett upphov till oro. Särskilt det förhållandet att barn och ungdomar i ökad utsträckning har fått tillgång till sådana videogram har ingett starka betänkligheter. Sedan 1981 har samhällets åtgärder mot våldsskildringarna i videogram inriktats på ingripanden i efterhand. Som framgår av redogörelsen i propositionen av den debatt i frågan som har förekommit har det från många håll framställts krav på förhandsgranskning eller censur av videogram som tillhandahålls för den privata marknaden. Frågan har också varit föremål för riksdagsbehandling. Riksdagen har vid några tillfällen avslagit motionsyrkanden om att den obligatoriska förhandsgranskningen av videogram skall utvidgas till att omfatta även sådana som är avsedda för privat bruk (KU 1985/86:11, rskr. 40, KU 1987/88:36, rskr. 290 och 1989/90:KU6). Riksdagen hänvisade därvid till det arbete som har legat till grund för den nu aktuella propositionen och att det arbetet inte borde föregripas.

Genom *propositionen* har regeringen som framgått av det föregående valt att inte föreslå införandet av obligatorisk förhandsgranskning av videogram som sprids direkt till den enskilde konsumenten genom uthyrning eller försäljning. Enligt departementschefen är den effekt en vidgad censur skulle ge inte tillräcklig för att nå syftet att komma till

rätta med det problem som våldsskildringarna i rörliga bilder utgör. Han anför vidare att en censur av videogram som tillhandahålls den enskilde konsumenten inom handeln inte kommer att hindra att det också i fortsättningen finns en marknad utanför den etablerade handeln. Denna marknad har enligt departementschefen redan i dag en stor omfattning och kan snarare förväntas växa om samhället koncentrerar sina insatser mot våldsskildringar till censur. Departementschefen menar att effekten av en censur därmed kan bli en mer passiv hållning från samhällets sida till skadliga våldsskildringar i rörliga bilder. Han anser att de samhälleliga insatserna i kampen mot skadliga våldsskildringar måste utgå från de verkliga förhållandena när det gäller tillgängligheten av skadliga videogram och att detta måste innefatta både den legala handeln, den illegala marknaden och möjligheterna till direktimport etc. Enligt departementschefen har censur av videogram med extremvåld för den enskilde konsumenten en mycket liten effekt på det totala utbudet av våldsskildringar på biograf, video och TV. För att komma till rätta med hela detta utbud av våldsskildringar anser han att det behövs andra insatser än censur av extrema våldsskildringar.

Med hänsyn till den begränsade verkan av censur av videogram avsedda för den enskilde konsumenten blir departementschefens slutsats att en sådan åtgärd inte kan anses motiverad mot bakgrund av grundlagens bestämmelser. De förslag till lagstiftning som läggs fram i propositionen har enligt departementschefen större effekt än censur utan att medföra så långtgående ingrepp i yttrandefriheten. Han pekar därvid särskilt på förslagen om effektivare kontroll och tillsyn över marknaden och om höjning av straffmaximum för brottet olaga våldsskildring från sex månaders fängelse till fängelse i två år.

Enligt *motion Kr8 av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp)* är den avgörande frågan om det utöver bestämmelserna om videovåldsbrotten i brottsbalken och förhandsgranskning av videogram som skall visas offentligt också skall införas en förhandsgranskning av sådan videofilm som visas i hemmen. Motionärerna anför att det är en liberal princip att publicering av skrifter, bilder m.m. skall kunna ske utan förhandsgranskning och att prövningen av huruvida gränsen för det tillåtna har överskridits skall göras efter publiceringen. För att man skall göra avsteg från denna princip krävs enligt motionärerna mycket starka skäl. Effekten av en inskränkning i yttrandefriheten måste stå i proportion till ingripandet. Motionärerna kommer till slutsatsen att en så ingripande åtgärd som generell förhandsgranskning av alla filmer och videogram inte skulle ha en sådan positiv effekt att de kan förorda den.

I motion *Kr6 yrkande 2 av Lars Werner m.fl. (vpk)* förklarar motionärerna att vänsterpartiet kommunisterna under en följd av år genom motioner har aktualiserat behovet av en förhandsgranskning under yttrandefrihetsrättsligt acceptabla former som sprids till allmänheten för privat bruk. Motionärerna förklarar vidare att de tvingas konstatera att en obligatorisk förhandsgranskning av videogram för försäljning och uthyrning är praktiskt otymplig; en stor kontrollapparat måste

byggas upp. Dessutom får enligt motionärerna en förhandsgranskning med den situation som råder på mediaområdet endast en begränsad effekt. Motionärerna anser att det är viktigt att kontinuerligt utvärdera vilka effekter den nya lagstiftningen kommer att få. Försvinner inte de råa kvinnoförnedrande filmerna från marknaden, återstår enligt motionärerna endast förhandsgranskning.

I motion *Kr10 yrkande 4 av Maj Britt Theorin m.fl. (s)* konstateras att kravet på snabba och kraftfulla åtgärder mot våldsskildringar i rörliga bilder har ett brett och folkligt stöd och att det framför allt bland personer med ett särskilt ansvar för barn och ungdomar har rests krav på ingripande i form av en allmän och obligatorisk statlig förhandsgranskning av alla videogram för privat bruk. Motionärerna pekar på att många andra länder har infört allmän förhandsgranskning av videogram. De anför att en förhandsgranskning självfallet inte kan lösa problemen ensam utan att den måste kombineras med en serie positiva åtgärder. De informations- och utbildningsinsatser som föreslås i propositionen finner motionärerna lovvärda, och de anser att det är bra att strafflatituden höjs. De menar dock att det är tveksamt om en straffskärpning i sig får större effekt än allmän förhandsgranskning. Motionärerna anser också att det är utmärkt att fler vuxna och organisationer engageras i arbetet med att leta efter sådana filmer som avses med straffbestämmelserna. De anser emellertid att dessa åtgärder är otillräckliga. Detsamma gäller de förslag om registrering av videogram som läggs fram i propositionen. Motionärerna pekar också på att en ordning med allmän obligatorisk förhandsgranskning — sannolikt av några hundra filmer per år — skulle innebära en enhetlig bedömning av alla videogram i hela landet. Förslaget i propositionen kan däremot enligt motionärerna medföra att filmer bedöms olika i olika delar av landet. Trots de nu angivna invändningarna mot förslaget förklarar de att de är beredda att pröva de föreslagna åtgärderna. Om den föreslagna lagen inte får den avsedda effekten, anser dock motionärerna att ett förslag om allmän förhandsgranskning bör föreläggas riksdagen två år efter det att lagen trätt i kraft.

Enligt *motion Kr250 av Erling Bager m.fl. (fp)* är det angeläget att komma till rätta med de problem som ett förråande videoutbud för med sig. Motionärerna anför att det finns både principiella och praktiska svårigheter men att det är angeläget att finna en eller flera framkomstvägar. De förklarar att de är beredda att acceptera förhandsgranskning av film som vänder sig till de yngsta grupperna.

I *motion Kr11 av Birthe Sörestedt m.fl. (s)* anför motionärerna att det förhållandet att den frivilliga förhandsgranskningen i dag är av så stor omfattning med kraft tillbakavisar argumentet att det skulle vara en allvarlig begränsning av yttrandefriheten att införa obligatorisk förhandsgranskning. De anför vidare att de åtgärder som föreslås i propositionen till en del är vällovliga men att de är otillräckliga, och att intresset av att ge skydd mot de skadeverkningar som våldsskildringar kan medföra väger tyngre än de begränsningar i yttrandefriheten som en obligatorisk förhandsgranskning skulle innebära. Motionärerna kräver därför en lag om allmän förhandsgranskning av samtliga

videogram som utbjuds till försäljning och uthyrning. Liknande synpunkter och samma krav på lagstiftning förs fram i *motion Kr7 av Elver Jonsson m.fl. (fp)*. I den motionen pekar motionärerna också på att ett system med förhandsgranskning skulle innebära en enhetlighet i bedömningen till skillnad från en ordning med ingripanden i efterhand. Liknande krav på lagstiftning om förhandsgranskning av videogram förs fram i *motionerna Kr214 av Olof Johansson m.fl. (c), Kr285 yrkande 1 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) och Kr9 av Ingrid Ronne-Björkqvist och Maria Leissner (båda fp)*. I *motion Kr12 yrkande 1 av Jan Hyttring m.fl. (c)* krävs också förhandsgranskning. Motionärerna anför att riksdagen bör lägga fast en ordning som innebär samma granskning- och ansvarsregler för hela film- och videogramområdet. Motionärerna föreslår därför i enlighet med detta ändringar i propositionens förslag till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram.

Som *utskottet* redan inledningsvis berört i detta betänkande innebär regeringsformens bestämmelser om yttrandefriheten att grundlagen intar en mycket restriktiv hållning till censurliknande begränsningar av yttrandefriheten. Vad gäller tryckta skrifter finns dessutom ett uttryckligt förbud mot censur i 1 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen.

Enligt utskottets mening bör samhället även i fortsättningen ingripa mot våldsskildringar i rörliga bilder som sprids till allmänheten. Som anförs i propositionen bör uttryck för en rå och ohämmad spekulation i våld och människoförnedring inte accepteras i ett samhälle som värnar om människors lika värde och hänsyn mellan människor. Vad frågan närmast gäller är vilka former samhällets ingripanden bör ha. En form av ingripande kan vara enbart förhandsgranskning, en annan kan vara straffrättsliga ingripanden i efterhand. Åtgärder av båda slagen kan också förenas.

Mot obligatorisk förhandsgranskning kan anföras viktiga principiella invändningar. Den utgör en form av censur och innebär därför ett allvarligt ingrepp i yttrandefriheten. Den enda form av censur som förekommer i vårt land är den sedan länge förekommande förhandsgranskningen av filmer och videogram som skall visas offentligt. När det gäller förhandsgranskning av filmer och videogram som är avsedda för privat bruk gör sig emellertid enligt utskottet de principiella invändningarna mot censur gällande i avsevärt högre grad. Sedan länge har det inte förekommit någon censur av yttranden som är avsedda att spridas till medborgarna i deras hem. Att införa obligatorisk förhandsgranskning av videogram och filmer som är avsedda för privat bruk skulle därför innebära ett betydande avsteg från de principer som gäller på det yttrandefrihetsrättsliga området. För en sådan censur krävs således mycket starka skäl. Som framgår av det föregående är det inte förenligt med regeringsformen att införa förhandsgranskning för att komma till rätta med problemet med våldsskildringarna, om det finns någon annan lika effektiv och mindre ingripande metod. Utskottet anser att det åtgärdsprogram som läggs fram i propositionen — särskilt när det gäller förslagen om straffbestämmelserna och om bättre kontroll och tillsyn — har goda förutsättningar att få större effekt än

obligatorisk förhandsgranskning. I likhet med regeringen finner utskottet därför att det inte bör införas en lagstiftning om obligatorisk förhandsgranskning av videogram som sprids till den enskilde konsumenten genom uthyrning eller försäljning.

Som anförs i motionerna Kr6 yrkande 2 av Lars Werner m.fl. (vpk) och Kr10 yrkande 4 av Maj Britt Theorin m.fl. (s) är det viktigt att utvärdera de effekter som åtgärdsprogrammet får. Utskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen och att regeringen återkommer till riksdagen med nya förslag, om de nu föreslagna åtgärderna skulle visa sig vara otillräckliga.

Straffskärpning m.m.

Genom bestämmelsen om *olaga våldsskildring* i 16 kap. 10 b § brottsbalken kriminaliseras spridning dels av alla slags bilder som skildrar sexuellt våld eller tvång, dels av rörliga bilder som innehåller närgångna eller utdragna skildringar av grovt våld mot människor eller djur. Även den som framställer bilder med ett sådant innehåll kan straffas, om bilderna är avsedda att spridas. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader. Från straffansvar är undantagna gärningar som är försvarliga.

Den som skildrar barn i pornografisk bild med uppsåt att bilden sprids eller som sprider sådan bild av barn kan enligt 16 kap. 10 a § brottsbalken dömas för *barnpornografibrott*. I bestämmelsen anges inte någon bestämd åldersgräns när det gäller att bestämma vad som avses med barn. Enligt förarbetena avses med barn en person vars könsmognadsprocess inte är avslutad (prop. 1978/79:179 s. 9). En motsvarande bestämmelse finns i 7 kap. 4 § 12 tryckfrihetsförordningen. I sammanhanget kan nämnas att regeringen nyligen föreslagit att riksdagen godkänner en av Förenta nationernas generalförsamling den 20 november 1989 antagen konvention om barnets rättigheter (prop. 1989/90:107). Enligt artikel 1 i konventionen avses med barn varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt lag som gäller för barnet. Enligt artikel 34 åtar sig konventionsstaterna att skydda barnet mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. För detta ändamål skall enligt artikeln konventionsstaterna vidta alla lämpliga nationella, bilaterala eller multilaterala åtgärder för att förhindra att barn utnyttjas i pornografiska föreställningar och i pornografiskt material.

I den nu aktuella *propositionen* erinras till en början om en allmän princip som gäller inom strafflagstiftningen och som innebär att beteenden inte bör straffbeläggas, om det inte framstår som sannolikt att handlingen kan medföra skada för det allmänna eller någon enskild. Vidare erinras om att särskild försiktighet är påkallad i frågan om straffrättsliga ingripanden när det gäller begränsningar av yttrandefriheten, och att värnandet om yttrandefriheten leder till att man måste acceptera vissa framställningar som av många människor kan uppfattas som förgripliga. De framställningar som är kriminaliserade genom bestämmelserna om olaga våldsskildring går dock enligt departements-

chefen klart över den gräns som rimligen måste accepteras med hänsyn till yttrandefriheten. Han konstaterar att den nuvarande straffskalan för med sig att påföljden i regel stannar vid böter och att brottet därigenom har fått ett förhållandevis lågt straffvärde. Han påpekar att maximistraffet är detsamma som vid snatteri eller bedrägligt beteende även i de fall brottet olaga våldsskildring har bedrivits yrkesmässigt och medfört en betydande vinning. Departementschefen anser att brottet olaga våldsskildring bör ha ett betydligt högre maximistraff och föreslår därför att straffmaximum höjs till två år. Han pekar också på att en sådan höjning kan innebära vissa andra fördelar. Preskriptionstiden förlängs från två till fem år. Möjligheterna att ingripa med beslag och förverkande blir bättre. Bestämmelserna om anhållande och häktning blir genom höjningen av straffmaximum tillämpliga i betydligt större utsträckning.

I propositionen föreslås att bestämmelserna om olaga våldsskildring ändras även i ett annat avseende. Departementschefen konstaterar att endast uppsåtliga gärningar är straffbelagda genom de nuvarande bestämmelserna och att detta har fört med sig svårigheter för bekämpningen av de otillåtna våldsskildringarna. Han anför att det har visat sig svårt att styrka uppsåt hos dem som säljer eller hyr ut videogrammen; distributören eller uthyraren har kunnat hävda att han inte känt till videogrammets innehåll. Departementschefen anser att det inte är acceptabelt att den som sprider videogram yrkesmässigt kan undgå straff genom att låta bli att kontrollera vad det är han handlar med och föreslår därför att även oaktsamma handlingar straffbeläggs när det gäller spridning av olaga våldsskildringar. Enligt förslaget skall den straffbara oaktsamheten begränsas till sådana fall då spridningen sker yrkesmässigt eller eljest i förvärvssyfte.

Departementschefen tar slutligen upp frågan om ansvarig utgivare. Han förklarar att han i detta sammanhang inte föreslår något system med ansvarig utgivare och erinrar om att denna fråga övervägs i arbetet på en yttrandefrihetsgrundlag för andra medier än det tryckta ordet.

I *motion Kr5 yrkande 4 av Ingrid Sundberg m.fl. (m)* anför motionärerna att det nuvarande ansvarssystemet innebär att olika domstolar ofta kommer till olika resultat i frågan om huruvida innehållet i ett videogram är straffbart. De föreslår därför att ett ansvarssystem införs efter samma modell som gäller i tryckfrihetsmål. För att detta skall vara möjligt bör det enligt motionärerna föreskrivas att en ansvarig utgivare utses för varje film och videogram. Den som säljer eller på annat sätt tillhandahåller film eller videogram som saknar ansvarig utgivare skall enligt motionärerna kunna straffas på samma sätt som en ansvarig utgivare. Enligt motionärerna bör regeringen skyndsamt lägga fram förslag om ett sådant system med ansvarig utgivare. Liknande krav förs fram i *motionerna Kr285 yrkande 2 av Claes Roxbergh m.fl. (mp), Kr6 yrkande 3 av Lars Werner m.fl. (vpk) och Kr8 yrkande 1 såvitt nu är i fråga av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp).*

I *motion Kr5 yrkande 8 av Ingrid Sundberg m.fl. (m)* berörs straffbestämmelsen om barnpornografibrott. Motionärerna menar att bestäm-

melsen bör utformas så att pornografiskt material med agerande personer under 18 år inte får säljas eller produceras i Sverige. Motionärerna anför att den nuvarande åldersgränsen är densamma som för sexuellt umgänge — 15 år — och att den bör höjas till 18 år. De menar att det är skillnad mellan att vara mogen för sexuellt umgänge och att vara mogen att bestämma om man vill exponera sig i pornografiska sammanhang. Motionärerna pekar vidare på att riksdagen kommer att ta ställning till FN-konventionen om barnens rättigheter och att personer under 18 år i den konventionen definieras som barn.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att det straffvärde som brottet olaga våldsskildring har inte kommer till rätt uttryck i den nuvarande straffskalan. Utskottet anser att straffmaximum bör vara betydligt högre och biträder därför propositionens förslag att maximistraffet höjs till fängelse två år. Utskottet godtar även propositionens förslag att kriminalisera sådan oaktsam spridning av våldsskildringar som sker yrkesmässigt eller eljest i förvärvssyfte. En åtgärd för att göra samhällets ingripanden mot våldsskildringarna effektivare skulle — som anförs i flera av motionerna — vara att införa ett system med ansvarig utgivare. Ett sådant system kan också utformas så att de straffrättsliga bedömningarna får förutsättningar att bli mer likartade än vad som nu kan bli fallet. Frågan om ansvarig utgivare för andra medier än det tryckta ordet är en av de frågor som övervägs i det tidigare berörda arbetet på en yttrandefrihetsgrundlag för andra medier än det tryckta ordet. Utskottet anser att frågan bör få en positiv lösning i det sammanhanget och att något uttalande från riksdagens sida inte nu bör göras.

När det gäller frågan om den ändring av bestämmelserna om barnpornografibrott som förordas i motion Kr5 yrkande 8 av Ingrid Sundberg m.fl. (m) vill utskottet till en början erinra om att det för närvarande inte finns någon bestämd åldersgräns. Anledningen härtill är enligt förarbetena att en åldersgräns skulle göra det nödvändigt att fastställa barnets identitet och att man ville undvika den ytterligare integritetskränkning som en sådan identifiering skulle innebära (prop. 1978/79:179). Frågan om bestämmelserna om barnpornografibrott är förenliga med FN-konventionen om barnens rättigheter har nyligen aktualiserats genom proposition 1989/90:107 om godkännande av konventionen. Utskottet anser att frågan lämpligen bör avgöras vid behandlingen av det ärendet och att det nu inte krävs något ytterligare uttalande från riksdagens sida.

Tillsyn över videogrammarknaden

I *propositionen* anför departementschefen att straffbestämmelserna måste förenas med åtgärder som gör att risken för upptäckt och lagföring blir högst påtaglig och att straffhotet därmed blir en realitet. Han anser att detta bäst kan uppnås med en tillsynsmyndighet som aktivt kan kontrollera det faktiska utbudet på marknaden. Han föreslår att statens biografbyrå får denna uppgift och att bestämmelser om detta ges i den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och

videogram. Enligt förslaget skall biografbyrån därvid verka för att överträdelser av bestämmelserna på området beivras. Förslaget innebär också att byrån får uppdra åt därtill lämpade personer att utöva tillsyn på regional nivå för byråns räkning. För sin tillsyn skall biografbyrån enligt förslaget ha rätt att få tillträde till lokaler och andra utrymmen där filmer och videogram försäljs eller hyrs ut eller visas för konsumenter. Detsamma skall gälla lokaler och andra utrymmen som huvudsakligen används för lagring eller förvaring av filmer och videogram. Enligt förslaget skall biografbyrån vidare ha rätt att av den som i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte sprider filmer eller videogram på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Om det kan antas att en framställning sprids i strid med 16 kap. 10 b § brottsbalken, får biografbyrån enligt förslaget utan ersättning ta hand om ett exemplar för kontroll under högst 24 timmar. Om det finns särskilda skäl, får tiden utsträckas, dock längst till fem dygn. Vidare föreslås att det hos biografbyrån inrättas ett register över alla dem som yrkesmässigt hyr ut eller säljer videogram.

Som ett ytterligare stöd för tillsynen föreslås en utökad skyldighet att lämna pliktexemplar av videogram. För närvarande gäller en sådan skyldighet först vid en upplaga om 50 exemplar och skyldigheten inträder först en månad efter det att spridningen skett. Förslaget innebär att gränsen sätts vid 10 exemplar och att skyldigheten inträder i omedelbart samband med spridningen. Vidare föreslås att pliktexemplar av videogram skall åtföljas av kortfattade skriftliga uppgifter om videogrammets innehåll och att sådana uppgifter särskilt skall avse huruvida videogrammet innehåller våldsscener. Över de ingivna pliktexemplaren skall det enligt förslaget föras ett särskilt register med hjälp av automatisk databehandling. I registret skall antecknas ett nummer för varje videogram och de nämnda uppgifterna om videogrammets innehåll.

Enligt *motion Kr6 yrkande 1 av Lars Werner m.fl. (vpk)* bör kraftfulla åtgärder vidtas mot den illegala spridningen av videogram. Motionärerna anser att regeringen måste lägga fram förslag om detta.

I *Kr10 yrkande 1 av Maj Britt Theorin m.fl. (s)* anför motionärerna att en film eller ett videogram som är föremål för granskning inte bör få distribueras på marknaden. Enligt motionärerna gäller i Norge den ordningen att filmer som granskas inte får distribueras förrän de godkänts. De anser att samma lagstiftning borde vara möjlig i Sverige.

Enligt *motion Kr5 yrkande 5 såvitt nu är i fråga av Ingrid Sundberg m.fl. (m)* bör biografbyrån följa utvecklingen på området. Som motionsyrkandet bör förstås motsätter sig emellertid motionärerna att byrån får till uppgift att ägna sig åt att kontrollera och anmäla olagliga videogram. De anser att detta är ett rent polisiärt arbete som skall skötas av polisen och åklagarmyndigheterna. I konsekvens med detta motsätter sig motionärerna också förslaget om en lokal organisation för tillsyn av videomarknaden (*yrkande 7 såvitt nu är i fråga.)*

En effektiv tillsyn av lagstiftningens efterlevnad är enligt *utskottets* mening en av de viktigaste åtgärderna mot våldsskildringarna i rörliga bilder. Det förslag om tillsyn som läggs fram i propositionen

innebär att biografbyrån får grannlaga uppgifter som nära gränsar till de rättsvårdande myndigheternas arbetsområde. Detta torde enligt utskottets mening vara nödvändigt för att byrån skall kunna utöva tillsynen på ett effektivt sätt. Utskottet kan alltså inte dela den uppfattning som förs fram i motion Kr5 yrkande 5 såvitt nu är i fråga och yrkande 7 såvitt nu är i fråga av Ingrid Sundberg m.fl. (m).

Den illegala spridningen av videogram, som tas upp i motion Kr6 yrkande 1 av Lars Werner m.fl. (vpk), torde enligt utskottets mening främst vara ett problem av upphovsrättslig natur. I den mån spridningen innebär problem beträffande våldsskildringar, bör det vara en uppgift för biografbyrån att följa utvecklingen och föreslå åtgärder.

Förslaget i motion Kr10 yrkande 1 av Maj Britt Theorin m.fl. (s) att en film eller ett videogram som är föremål för granskning inte bör få distribueras på marknaden skulle innebära en ordning som något liknar den som gäller enligt bestämmelserna om särskilda tvångsmedel i tryckfrihetsförordningen. Frågor om bestämmelser av detta slag skall införas även för filmer och videogram bör enligt utskottet lämpligen avgöras i samband med arbetet på en yttrandefrihetsgrundlag för andra medier än det tryckta ordet. Utskottet anser att motionsyrkandet inte bör föranleda något ytterligare uttalande.

Censur av offentligt visad film

Filmcensur har funnits i vårt land sedan 1911. I *propositionen* anför departementschefen att filmcensurens vara eller icke vara länge har debatterats och att det i dag torde råda enighet om att det inte går att avskaffa den. Vidare anför han att mediemarknaden är expansiv och att det samtidigt finns en tendens att spekulera i våld på ett sätt som inte kan tolereras. I propositionen föreslås därför att ett villkor för att en film eller ett videogram skall få visas vid en offentlig tillställning eller en allmän sammankomst liksom hittills skall vara att innehållet har godkänts för visning av statens biografbyrå. När det gäller granskningspliktens omfattning finns det enligt departementschefen inte någon anledning att göra några förändringar. Enligt förslaget undantas från granskningsplikten liksom för närvarande filmer och videogram som sänds i radiosändning eller via kabel eller som utgör reklam eller som visas vid vissa varumässor, utställningar eller sportevenemang. Departementschefen anser däremot att det är rimligt att något lätta på föreskrifterna när det gäller ett enstaka evenemang, t.ex. filmfestivaler som riktar sig till en vuxen publik. Han föreslår därför att biografbyrån skall kunna medge undantag från granskningsplikten, om avsikten är att en film eller ett videogram endast skall visas vid en bestämd filmfestival eller ett liknande evenemang och att det sker endast för personer som fyllt 15 år.

Enligt nuvarande ordning får biografbyrån för offentlig visning för personer över 15 år inte godkänna film eller videogram vars förevisande på grund av det sätt varpå händelserna skildras och det sammanhang vari de förekommer kan verka förråande eller skadligt upphetsande eller förleda till brott. Dessutom kan biografbyrån vägra att

godkänna en film, om byrån finner att visning av den uppenbarligen skulle strida mot allmän lag. Av dessa fyra censurgrunder har enligt departementschefen under senare år censurgrunden förråande praktiskt taget varit den enda som har använts. Den har använts mot våldsskildringar och barnpornografi. Departementschefen föreslår att endast denna censurgrund skall behållas.

I *motion Kr5 yrkandena 1 och 2 av Ingrid Sundberg m.fl. (m)* hälsar motionärerna med tillfredställelse att regeringen inte föreslår förhandsgranskning av videogram som är avsedda för privat bruk. De menar emellertid att det är helt inkonsekvent att ha kvar censur av film och videogram för vuxna. Enligt motionärerna är detta helt främmande för den svenska synen på yttrandefriheten på andra områden, t.ex. det tryckta ordet, teatern och konsten. De anser att all censur av filmer och videogram bör avskaffas och att de förslag om censur som läggs fram i propositionen bör avslås. Enligt motionärernas uppfattning bör dock en frivillig förhandsgranskning kunna vara värdefull, och de anser därför att regeringen bör lägga fram förslag om detta (*yrkande 5 såvitt nu är i fråga).*

Enligt *motion Kr8 yrkande 1 såvitt nu är i fråga av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp)* anser motionärerna att vuxencensuren bör avskaffas sedan ett system med ansvarig utgivare och ytterligare en åldersgräns på 18 år har införts.

I *motion Kr10 yrkande 2 såvitt nu är i fråga av Maj Britt Theorin m.fl. (s)* förklarar motionärerna att de delar uppfattningen att det inte finns anledning att ha kvar censurgrunder som inte kommer till användning. Motionärerna vill dock peka på det faktum att många filmer som bland en stor del av allmänheten skulle betraktas som förråande ändå passerar censuren utan åtgärd. De anser att det är tveksamt om biografbyråns uppfattning om vad som kan få negativa effekter vid stor filmkonsumtion överensstämmer med allmänhetens uppfattning. De menar också att censorerna skall ha kvalificerad utbildning i beteendevetenskapliga ämnen och erfarenhet av sådan verksamhet.

Frågan om biografbyråns rätt att medge ytterligare undantag från granskningsplikten i vissa fall tas upp i *motion Kr8 yrkande 2 av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp).* Enligt motionärerna bör det ytterligare preciseras i vilka sammanhang — utöver visning vid filmfestivaler — som sådana undantag kan medges. Motionärerna föreslår att bestämmelsen om undantag ges en sådan utformning att biografbyrån får medge befrielse från granskning av filmer och videogram inom ramen för verksamhet inom kyrkor, samfund och ideella organisationer dit allmänheten äger tillträde.

Enligt *utskottets* mening framstår det som helt klart att det bör förekomma förhandsgranskning av filmer och videogram som skall visas offentligt för barn. En förhandsgranskning av filmer avsedda att visas offentligt för barn inger inte heller några större yttrandefrihetsrättsliga betänkligheter. En mycket mera komplicerad fråga är om förhandsgranskningen också skall gälla för vuxna. Här gör sig givetvis de yttrandefrihetsrättsliga aspekterna gällande med betydande styrka.

Det kan dock knappast hävdas att en lagstiftning som går ut på att förhindra offentlig visning av mycket extrema våldsskildringar av spekulativ karaktär eller av barnpornografi utgör en fara för yttrandefriheten. Som anförs i propositionen förekommer det på mediemarknaden tendenser till spekulation i våld. Enligt utskottet måste samhället ange gränser för vad som kan tolereras när det gäller offentligt visade skildringar med sådant innehåll. Utskottet kan därför inte dela den uppfattning som förs fram i motion Kr5 yrkandena 1 och 2 av Ingrid Sundberg m.fl. (m) och motion Kr8 yrkande 1 såvitt nu är i fråga av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp) utan anser att filmcensuren bör vara kvar och bedrivas i huvudsak på det sätt som sker i dag. Utskottet ansluter sig alltså till propositionens förslag i fråga om censur av offentligt visad film.

De frågor om utredning om censurens omfattning och ökad utbildning av censorerna som tas upp i motion Kr10 yrkande 2 såvitt nu är i fråga av Maj Britt Theorin m.fl. (s) kan enligt utskottets mening lämpligen behandlas inom ramen för det arbete som det av regeringen inrättade rådet mot skadliga våldsskildringar skall bedriva. Något ytterligare uttalande från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet är enligt utskottets mening inte nödvändigt.

Enligt 3 § i den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram får biografbyrån för en viss filmfestival eller ett liknande evenemang medge undantag från kravet på förhandsgranskning. Paragrafens utformning ger enligt utskottets mening biografbyrån rätt att även medge undantag för en allmän sammankomst som äger rum i verksamhet som bedrivs inom kyrkor, samfund och ideella organisationer. Med detta uttalande får syftet med motion Kr8 yrkande 2 av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp) anses tillgodosett.

Åldersgränser för barn

Enligt *propositionen* skall de nuvarande åldersgränserna — sju, elva och femton år — behållas i fråga om vilka filmer och videogram som får visas offentligt för barn. Regleringen mjukas dock upp så att ett barn som är i sällskap med en vuxen får se filmer och videogram som har godkänts för barn i den närmast högre åldersgruppen. Detta skall dock inte gälla om filmen eller videogrammet endast får visas för personer som har fyllt 15 år. Även om det inte föreslås några nya åldersgränser förklarar departementschefen att det kan finnas skäl att ta upp och närmare överväga om det inte borde införas en ny gräns också vid 18 år. Enligt departementschefen bör den frågan i första hand kunna lämnas till det råd mot skadliga våldsskildringar i rörliga bilder som föreslås i propositionen.

I *motion Kr5 yrkande 3 av Ingrid Sundberg m.fl. (m)* krävs en ny åldersgräns på 18 år. Även i *motion Kr10 yrkande 2 såvitt nu är i fråga av Maj Britt Theorin m.fl. (s)* tas frågan om ytterligare en åldersgräns upp. I den motionen anför motionärerna att tiden är mogen för en höjd åldersgräns och att åren mellan 15 och 18 är viktiga år för danandet av personligheten. Att i detta avseende betraktas som vuxen

anser motionärerna vara en sådan liten fördel att den inte uppväger nackdelarna med att kunna utsättas för film som är avsedd för vuxna. De menar att en höjd åldersgräns inte innebär att behovet av fortsatt vuxencensur minskar. Frågan om en höjd åldersgräns bör enligt motionärerna utredas ytterligare. De förklarar att uppgiften eventuellt kan läggas på det föreslagna rådet mot skadliga våldsskildringar i rörliga bilder.

I en skrivelse till kulturutskottet den 9 februari 1990 har *statens biografbyrå och statens filmgranskningsråd* lämnat vissa synpunkter på frågan om ytterligare en åldersgräns. I skrivelsen anförs att den högsta åldersgränsen 15 år länge har varit ett problem och att med begrepp som "barnförbjuden" eller "tillåten för vuxna" följer antingen att ungdomar mellan 15 och 18 år skall betraktas som lika vuxna som myndiga personer eller att filmer som anses som alltför förråande för denna grupp ungdomar förbjuds även för vuxna. Vidare anförs att det upptrappade våld som allt fler filmer innehåller gör dem svåra att tillåta för femtonåringar. Med en högsta åldersgräns på 18 år som komplettering skulle enligt skrivelsen yttrandefriheten öka för de människor som annars anses som vuxna i Sverige samtidigt som ännu en ungdomsgrupp skulle skyddas från det grövsta våldet. I skrivelsen erinras också om att de högsta åldersgränserna i andra europeiska länder regelmässigt är högre än 15 år.

Utskottet har ingen erinran mot förslaget i propositionen att något mjuka upp regleringen när det gäller åldersgränserna för de yngre barnen. När det gäller införandet av en ny åldersgräns på 18 år finner utskottet att de olika synpunkter som kommer till uttryck i motionerna och nyssnämnda skrivelse visar att frågan kräver ytterligare överväganden och därför inte kan avgöras i detta sammanhang. Utskottet anser i likhet med vad som anförs i propositionen att frågan bör lämnas till rådet mot skadliga våldsskildringar.

Bevarandet av biografbyråns beslutsunderlag och frågor om offentlighet och sekretess

I 2 kap. tryckfrihetsförordningen finns bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet. Varje medborgare har rätt att ta del av allmänna handlingar (1 §). Den rätten får begränsas om det är påkallat med hänsyn till skyddet för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden (2 § första stycket 6). Begränsningen skall anges noga i bestämmelse i en särskild lag (2 § andra stycket). Den särskilda lagen är sekretesslagen (1980:100). Med handling förstås framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. En handling är allmän, om den förvaras hos en myndighet och enligt särskilda föreskrifter i kapitlet är att anse som inkommen till eller upprättad hos en myndighet (3 § första stycket). En ljud- eller bildupptagning som från enskild har tillförts allmänt arkiv uteslutande för förvaring och vård eller forsknings- och studieändamål är inte allmän handling (11 § 3). Be-

stämmelser om skyldighet att överlämna filmer och videogram till ett sådant arkiv — arkivet för ljud och bild — finns i lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar.

När det gäller de regler som bör gälla för bevarande av material och för sekretess hos biografbyrån finns enligt *propositionen* flera viktiga intressen att beakta. Departementschefen pekar först på intresset av insyn i censurverksamheten och att detta intresse får särskild styrka genom att censuren är ett avsteg från den grundlagsfästa yttrandefriheten. I motsatsförhållande till detta insynsintresse står enligt departementschefen i viss mån rättighetshavarnas ekonomiska och ideella intressen. Han konstaterar att de filmverk som lämnas för granskning visserligen utgör upphovsrättsligt skyddade verk men att de upphovsrättsliga reglerna i detta fall inte utgör ett tillräckligt skydd i konkurrens med tryckfrihetsförordningens regler om handlingsfrihet. Enligt departementschefen finns ytterligare ett motstående intresse i själva ändamålet med censuren; om förbjudna filmer skulle finnas att tillgå som allmänna och offentliga handlingar, skulle censuren i betydande omfattning kunna kringås.

En sammanvägning av dessa intressen leder departementschefen till slutsatsen att principen om allmänhetens insyn i myndigheternas beslut måste tåla rätt betydande undantag med hänsyn främst till rättighetshavarnas intressen. Han finner därför att hela filmverk som regel inte bör vara tillgängliga för allmänheten hos biografbyrån. Enligt departementschefen bör i stället insynsintresset när det gäller verk som byrån har haft att granska kunna tillgodoses därigenom att pliktexemplar av de filmverk som har granskats alltid levereras till arkivet för ljud och bild. Vad som bör hållas tillgängligt på biografbyrån är enligt departementschefen dokumentation av de avsnitt som har förbjudits i sådana filmverk som har godkänts delvis. Han finner att det inte möter samma betänkligheter att sådana sekvenser blir allmänna handlingar som att låta hela verk bli allmänna handlingar och anser att man kan dra en skiljelinje mellan skedet fram till dess att det finns ett rättskraftigt avgörande i granskningsärendet och tiden därefter. I skedet fram till avgörandet kan problemet lösas genom sekretessregler. För tiden därefter bör lösningen vara att biografbyrån åläggs att återställa det material som getts in för granskning och att behålla kopior av förbjudna sekvenser i delvis godkända verk. I enlighet härmed föreslår han att det i 8 kap. sekretesslagen införs en ny paragraf vari föreskrivs att sekretess skall gälla i ärende om granskning av film eller videogram för uppgift ur filmen eller videogrammet. Enligt paragrafen skall sekretessen upphöra att gälla när beslut i saken har vunnit laga kraft. Efter biografbyråns beslut blir alltså detta material offentligt. Vidare föreslår han att det i den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram tas in en föreskrift som innebär att filmer eller videogram, som har lämnats in för granskning, skall återlämnas till den som har begärt granskningen. Om en framställning har godkänts delvis, skall biografbyrån enligt förslaget spela av de delar som

inte har godkänts och bevara dessa avspelningar. Om framställningen är en film, får dock biografbyrån i stället klippa av och bevara de delar som inte har godkänts.

Utskottet finner i likhet med vad som anförs i propositionen att viktiga intressen står mot varandra när det gäller att avgöra i vilken utsträckning biografbyråns beslutsunderlag skall var offentligt och hur underlaget skall bevaras. Den lösning som föreslås i propositionen får enligt utskottets mening anses godtagbar, och utskottet har därför ingen erinran mot förslagen i denna del.

Överklagande

I *propositionen* föreslås att biografbyråns beslut i frågor om filmcensur i fortsättningen skall överprövas av kammarrätten i stället för av regeringen. Departementschefen pekar på att Sverige genom den föreslagna ordningen kommer att säkert uppfylla alla de krav i fråga om överprövning av förvaltningsbeslut som grundas på Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna. Enligt 12 § första stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar är kammarrätt domför med tre lagfarna ledamöter. När det är särskilt föreskrivet att nämndemän skall ingå i rätten, är enligt paragrafens andra stycke kammarrätt domför med tre lagfarna ledamöter och två nämndemän. I propositionen anför departementschefen att en sammansättning med lagfarna domare och nämndemän i och för sig skulle vara den mest naturliga i den nu aktuella typen av mål. Han menar emellertid att domstolen mer eller mindre regelmässigt skulle bli tvungen att inhämta utlåtanden från sakkunniga och att en ordning med sakkunnigbevisning alltid innebär en viss omgång. En processekonomiskt mer fördelaktig ordning skulle man enligt departementschefen kunna uppnå, om man lät två personer med särskilda kunskaper i beteendevetenskapliga ämnen eller om film ingå i rätten som särskilda ledamöter. Han pekar på att det finns förebilder för en sådan ordning såväl vid de allmänna domstolarna som vid kammarrätterna och att erfarenheterna i allt väsentligt torde vara positiva. Frågan om en mer allmän möjlighet för domstolarna att använda experter som ledamöter av rätten behandlas i proposition 1989/90:71 om några processrättsliga frågor. Regeringen kommer där fram till slutsatsen att någon sådan möjlighet inte bör införas. Enligt den propositionen är det principiellt främmande för vår domstolstradition med en ordning som innebär att rätten från fall till fall utser expertledamöter bland personer som i regel saknar erfarenhet av dömande verksamhet. I propositionen i det nu aktuella ärendet menar emellertid departementschefen att de nackdelar som är förknippade med den typen av expertmedverkan inte alls gör sig gällande med samma styrka med den ordning som det skulle bli fråga om när det gäller censurfrågorna. Han menar att det i stället finns goda garantier för att en ordning med i förväg utsedda expertledamöter skulle fungera tillfredsställande. Departementschefen pekar också på att en kommitté har tillkallats med uppgift att se över domstolarnas uppgifter, arbetssätt och organisation och att det i det sammanhanget kan bli aktuellt att

ompröva ställningstagandet i ljuset av vunna erfarenheter. I enlighet med dessa överväganden föreslås att kammarrätten vid prövning av mål som gäller granskning av film och videogram skall bestå av tre lagfarna ledamöter samt två särskilda ledamöter. Av de särskilda ledamöterna skall en ha särskilda kunskaper om film och en i beteendevetenskap. Enligt förslaget skall regeringen för högst fem år i sänder förordna minst sex, högst tio personer att inträda som särskilda ledamöter i kammarrätten i sådana mål.

I *motion Kr8 yrkande 3 av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp)* anför motionärerna att systemet med särskilda ledamöter i domstolarna i stort sett är främmande för den svenska domstolstraditionen och pekar på uttalandena i den nämnda propositionen 1989/90:71 om några processrättsliga frågor. De processekonomiska skäl som regeringen åberopar anser motionärerna inte är av sådan tyngd att en sådan särreglering bör införas. De föreslår därför att kammarrätten vid prövning av de nu aktuella målen skall vara sammansatt av lagfarna domare och nämndemän.

Utskottet konstaterar att förslaget innebär att expertledamöterna kommer att utses i förväg i likhet med vad som brukar gälla i fråga om expertmedverkan i domstolarna. En sådan ordning innebär inte samma nackdelar som när expertledamöter utses från fall till fall. Som anförs i propositionen avser censurfrågorna ett väl avgränsat område där domstolarna inte har någon tidigare erfarenhet. Utskottet ansluter sig därför till bedömningen i propositionen att det föreligger speciella förhållanden som motiverar att expertledamöter ingår i rättens sammansättning.

Stockholm den 17 april 1990

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Catarina Rönnung (s), Kurt Ove Johansson (s), Birgit Friggebo (fp), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Sören Lekberg (s), Torgny Larsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Ylva Annerstedt (fp), Bo Hammar (vpk), Hans Leghammar (mp), Ulla Pettersson (s), Rosa-Lill Wåhlstedt (s), Stig Bertilsson (m), Birger Andersson (c) och Rosa Östh (c).

Avvikande meningar

1. Förhandsgranskning av film och videogram för privat bruk

Hans Leghammar (mp), Birger Andersson och Rosa Östh (båda c) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken *Förhandsgranskning av film och videogram för privat bruk* som börjar med "Mot obligatorisk förhandsgranskning" och slutar med "visa sig vara otillräckliga" bort ha följande lydelse:

Som utskottet i olika sammanhang har framhållit är den från yttrandefrihetssynpunkt principiellt bästa lösningen på problemet straffsanktioner och en effektiv tillsyn av efterlevnaden av bestämmelserna på området. Genom propositionen lägger regeringen också fram förslag i den riktningen. Utskottet anser emellertid att dessa och övriga föreslagna åtgärder inte är tillräckliga för att effektivt hindra spridningen av videogram som innehåller den nämnda typen av våldsskildringar. Det åtgärdsprogram som regeringen har lagt fram bör därför kompletteras med ett system med förhandsgranskning av filmer och videogram som är avsedda för privat bruk. Det innebär att samma gransknings- och ansvarsregler kommer att gälla för alla filmer och videogram. Utskottet ansluter sig alltså till de krav på lagstiftning om förhandsgranskning som förs fram i motionerna Kr214 av Olof Johansson m.fl (c), Kr285 yrkande 1 av Claes Roxbergh m.fl. (mp), Kr9 av Ingrid Ronne-Björkqvist och Maria Leissner (båda fp) samt motion Kr12 yrkande 1 av Jan Hyttring m.fl. (c). På grund av det anförda förordar utskottet att det i 1 § i den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram förs in ett nytt andra stycke av följande lydelse: "En film eller ett videogram får inte heller i yrkesmässig verksamhet eller annars i förvärvssyfte spridas genom försäljning eller uthyrning utan att dessförinnan ha granskats och godkänts av biografbyrån." I konsekvens med detta bör det även i 8 § i samma lag införas ett nytt andra stycke av följande lydelse: "En film eller ett videogram som tillhandahålls genom försäljning eller uthyrning skall vara försedd med uppgift att framställningen i filmen eller videogrammet har granskats och godkänts enligt 1 § andra stycket."

2. Tillsyn över videogrammarknaden

Hans Nyhage, Elisabeth Fleetwood och Stig Bertilsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken *Tillsyn av videogrammarknaden* börjar med "En effektiv tillsyn" och slutar med "Ingrid Sundberg m.fl." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening innebär det förslag om tillsyn som läggs fram i propositionen att biografbyrån får uppgifter som det ankommer på polis- och åklagarmyndigheterna att lösa. Utskottet anser i likhet med motion Kr5 yrkande 5 såvitt nu är i fråga och yrkande 7 såvitt nu är i fråga av Ingrid Sundberg m.fl. (m) att detta är olämpligt och

förordar därför att propositionen avslås såvitt avser bestämmelserna om tillsyn i den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram.

3. Censur av offentligt visad film

Hans Nyhage, Elisabeth Fleetwood och Stig Bertilsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken *Censur av offentligt visad film* börjar med "Det kan dock" och slutar med "offentligt visad film" bort ha följande lydelse:

Censur av film och videogram för vuxna är enligt utskottets mening dessutom helt främmande för synen på yttrandefriheten på andra områden, t.ex. det tryckta ordet, teatern och konsten. I likhet med vad som anförs i motion Kr5 yrkandena 1 och 2 av Ingrid Sundberg m.fl. (m) och motion Kr8 yrkande 1 såvitt nu är i fråga av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp) anser utskottet att vuxencensuren bör avskaffas. Utskottet förordar därför att propositionen avslås såvitt gäller bestämmelserna om granskningsplikt för filmer och videogram avsedda för vuxna i den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram. Detta innebär att lagens föreskrifter om granskning endast kommer att gälla filmer och videogram för barn.

4. Censur av offentligt visad film

Birgit Friggebo och Ylva Annerstedt (båda fp) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken *Censur av offentligt visad film* börjar med "Det kan dock" och slutar med "offentligt visad film" bort ha följande lydelse:

Filmcensuren utgör en särreglering från 1911 och framstår numera som förlegad med hänsyn till den utveckling som i övrigt har ägt rum på det yttrandefrihetsrättsliga området. Som framgått ovan har utskottet uttalat sig för att frågan om införandet av ett system med ansvarig utgivare bör få en positiv lösning i arbetet med en yttrandefrihetsgrundlag för andra medier än det tryckta ordet. Enligt utskottets mening bör förhandsgranskningen av filmer och videogram avsedda för vuxna (personer över 18 år) kunna avskaffas när ett sådant system är genomfört. Detta förutsätter också att den nuvarande femtonårsgränsen kompletteras med en artonårsgräns.

5. Åldersgränser för barn

Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Elisabeth Fleetwood (m), Ylva Annerstedt (fp) och Stig Bertilsson (m) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken *Åldersgränser för barn* börjar med "När det gäller införandet" och slutar med "mot skadliga våldsskildringar" bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som anförs i motion Kr5 yrkande 3 av Ingrid Sundberg m.fl. (m) och motion Kr8 yrkande 1 såvitt nu är i fråga av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp) finner utskottet att den nuvarande fem-

tonårsgränsen bör kompletteras med en artonårsgräns. Utskottet förordar därför att 5 § i den föreslagna lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram utformas i enlighet med detta.

6. Överklagande

Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Elisabeth Fleetwood (m), Ylva Annerstedt (fp), Stig Bertilsson (m), Birger Andersson (c) och Rosa Östh (c) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken *Överklagande* börjar med "Utskottet konstaterar att" och slutar med" i rättens sammansättning" bort ha följande lydelse:

Medverkan av särskilda ledamöter förekommer undantagsvis i domstolarna och är därför som anförs i propositionen i stort sett främmande för svensk domstolstradition. *Utskottet* ansluter sig också till uttalandet i propositionen att man inte bör skapa särregler om expertmedverkan i domstolar, om inte tvingande skäl påkallar det. Till skillnad från vad som anförs i propositionen kan utskottet emellertid inte finna att det föreligger några sådana tvingande skäl i detta fall. Utskottet ansluter sig till vad som anförs i motion Kr8 yrkande 3 av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp) och förordar i stället att kammarrätten i censurmålen skall vara sammansatt med lagfarna domare och nämndemän.

Särskilt yttrande

Catarina Rönnung (s) anför:

Min principiella uppfattning är att filmcensuren, som infördes 1911, bör avskaffas. En ytterligare åldersgräns på 18 år bör införas, om vuxencensuren hävs. Varken filmer eller videogram som visas för vuxna vid offentlig visning bör vara föremål för förhandsgranskning. Filmen är den enda konstart som censureras. Budskap med likartat innehåll som sprids via andra konstarter får fritt framföras och filmen intar därför en oacceptabel undantagsställning. En betydande uppluckring av granskningsplikten har redan skett eftersom filmer och videogram, som sänds via radiosändning eller kabel, är undantagna. Ytterligare undantag föreslås i propositionen. En parlamentarisk beredning arbetar för närvarande med en ny yttrandefrihetslag. Ett förbud mot censur skall vara en grundläggande princip för alla medier. Jag avvaktar att beredningen skall framlägga ett lagförslag som får bredast möjliga uppslutning i riksdagen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 1
Propositionen 1
Motionerna 2
Motion som väckts under allmänna motionstiden 1989 . 2
Motioner som väckts under allmänna motionstiden 1990 2
Motioner som väckts med anledning av propositionen .. 3
Ärendets beredning 5
Utskottet 5
Propositionens innehåll i huvudsak 5
Förhandsgranskning av film och videogram för privat bruk 6
Rådet mot skadliga våldsskildringar 10
Straffskärpning m.m. 11
Tillsyn över videogrammarknaden 12
Censur av offentligt visad film 14
Åldersgränser för barn 17
Granskningsavgifter 19
Filmgranskningsrådet och barnfilmnämnden 19
Överklagande 19
Budgetfrågor 21
Hemställan 22
Reservationer 24
1. Avslag på de i proposition 1989/90:70 framlagda förslagen till lag om granskning och kontroll av filmer och videogram och till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar (m) 24
2. Olaga våldsskildring (m, fp, c, mp) 25
3. Obligatorisk förhandsgranskning av filmer och videogram för privat bruk (c, mp) 25
4. Censur av offentligt visad film (m, fp) 26
5. Åldersgräns på 18 år (m, fp) 27
6. Biografbyråns tillsynsuppgifter m.m. (m) 28
7. Kammarrättens sammansättning (m, fp) 28
8. Ökad upplysning och utbildning, m.m. (m) 29
9. Användning av överskottet från vissa granskningsavgifter (c) 29
10. Medelsanvisningen till Statens biografbyrå och till Utredningar m.m. (m) 30
Bilaga 1 I propositionen framlagda lagförslag 31
Bilaga 2 Av utskottet föreslagen ändring i regeringens förslag till Lag om granskning och kontroll av filmer och videogram 44
Bilaga 3 I reservation 3 föreslagen ändring i regeringens förslag till Lag om granskning och kontroll av filmer och videogram 45

Bilaga 4 I reservation 5 föreslagen ändring i regeringens förslag till Lag om granskning och kontroll av filmer och videogram 46
Bilaga 5 I reservation 7 föreslagen ändring i regeringens förslag till Lag om granskning och kontroll av filmer och videogram 47
Bilaga 6 Konstitutionsutskottets yttrande 1989/90:KU7y 48